Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Tartuffe, of de huichelaar : blijspel

https://hdl.handle.net/1874/366737

Dr. J. te Winkel
N: 868 a

Tooneelstukken

Te WINKEL

No. 68

68

TARTUFFE,

OF DE

HUICHELAAR,

BLYSPEL.

Gevolgd naar het Franſche van MOLIERE

(D. M. Corver)

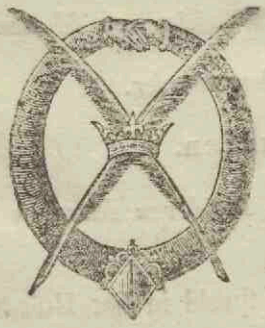

Alömme te bekomen.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

101

VERTOONERS.

MEVROUW PERNILLE, *Moeder van Orgon.*

ORGON, *Zoon van Mevrouw Pernille.*

ELMIRE, *tweede Vrouw van Orgon.*

MARIANNE, *Dogter van Orgon.*

DAMIS, *Zoon van Orgon.*

CLEANTES, *Schoonbroeder van Orgon.*

TARTUFFE, *Huichelaar.*

VALERIUS, *Minnaar van Marianne.*

DOZINE, *Kamenier van Marianne.*

LOSAL, *Deurwaarder.*

EEN OFFICIER.

MARTON, *Meid van Mevrouw Pernille.*

Het Spel ſpeeld in het Huis van Orgon.

OPDRACHT
AAN DE
HUICHELARY.

GROOTE VORSTIN en MAGTIGE HEERSCHERESSE!

Ik nader UE met dezelve nedrigheid waar meede de Chineezen *hunnen* Afgod Joosje *naderen, echter met* *t onderscheid; zy eerbiedigen hem uit vreeze dat hy* *n kwaad mogte doen, en offeren hem om zulks af te* *eeren; doch dit is myn oogmerk niet, ik heb uwe* Groot-*id nooit gevreesd, en schoon my wel bewust is dat gy* *zo veel, ja meerder kwaad, bekwaam zyt als gemelde* neezen Afgod, *zal 'er nooit vreeze voor UE. in my* *omen. Hier dunkt my fronst gy het voorhooft en* *kt oneerwaardige blikken op, en met een uitgestree-* *e aanzicht verwondert gy u over myne stoutheid! ik* *nader echter met mynen* HUICHELAAR *en draag hem aan UE op: denk niet dat hy geschikt is om u te bestryden, ó neen, dit zou vruchteloos zyn: uwe onderdaanen hebben by zyne geboorte in* Vrankryk, *ruim eene Eeuw geleeden, hem vergeefsch aangemerkt als of hy uw Koninkryk omver zou wroeten; maar gy hebt sedert dien tyd u, in het zelve, zo wel gevestigt dat gy zulks niet te vreezen hebt.*

Gy komt thans niet altoos in een Geestelyk kleed te voorschyn; gy hebt een staal voorhooft, en zyt als met yzer zodanig omwonden dat geen diämante byl in staat zou zyn een Splinter van uwe opperhuid af te hakken; Gy bestierd zelf de veder van het grootste gedeelte onzes Dichterdoms; *ja zonder u zou de* Nederduitsche Poëzy *schynen te vervallen: ik twyffel niet of door uwen invloed moet de Deugd altoos in de* Tooneelstukken *Zegepralen; waarmede onze meeste Dichters zo veel op hebben, dat zy een Stuk, al was het nog zo wel geschreeven, en allerheerlykst uitgewerkt, zo dit einde er aan ontbreekt, het met*

een fluurs gelaat verwerpen zouden, en zeggen: het Stuk voldoet niet, de Deugd moet zegenpraalen; dat is het oogmerk des Schouwburgs, anders ſticht het niet; maar zo in het einde van een Stuk de deugd beloont word, den Tyran geſtraft, of hy ſchuld heeft of niet dat's om 't even, welk een genoegen toont den Dichter alsdan! zyne oogen weiden rond, om de uitwerking zyns vernufts uit de wezenstrekken der Aanſchouweren *te leezen; die er somwylen zo ſterk door ontroeren en ſtichten, datze niet weeten wat de gantſche vertooning in heeft gehad, en door de als droog zand aan een hangende vindinge, en onbegrypelyke verwarringe, ter Zegepraal der Deugd, geduurende, het gantſche Spel als in ſlaap gewiegd zynde; door het vallen van het Gordyn en het ſpeelen van het* Orkest *eindelyk ontwaaken. ô! Wat is dat ſtichtelyk! wat helpt dat de weetkunde! en wat maakt dat de* Schouwburg bezoekeren *ſchrander!*

Andere doet gy de veder in den Inkt doopen om in hunne Opdraghten, Deugden, en Hoedanigheeden, toe te eigene aan lieden die dezelve niet bezitten nog nooit bezeten hebben.

Men wil uwe magt alleen bepaalen onder de zoo genaamde Fynen, *en men noemt een waare Godsdienstige veeltyds zo ſchielyk een'* Huichelaar, *als men iemand die met de misbruiken van Ernstige en Geestelyke zaaken den ſpot dryft, de ſcheldnaam van Atheïst, waar 't hooft werpt.*

Maar, neen, gy heerscht onder alle Staaten, *ja zelfs onder de* Libertyns, *die, op hunne manier, zo wel als de valſche devoote u hulde bewyzen.*

De Dobbelaars *zyn meede onder uwe aanbidderen, en Huichelen zeer behendig tot nadeel van de beurzen der onnozele die in hunne handen vervallen.*

De Minnaars der ligte vrouwen, Huichelen, *zo geest- en vleesch-verteerende, dat men eindelyk tot deezen zeggen mag, gy heht u ſtinkende gemaakt.*

Onder de Handeldryvenden *is uw Ryk gevestigt; en zy die in* Kunst *en* Letteren *doen zyn in geenen deelen de minſten uwer aanbidderen.*

De Practizyns *die Pro en Contra adviseeren, zyn uwe Pagies.*

De

HUICHELARY.

De Doctoren, *die, om hunne nieuw gevondene Experimenten werkſtellig te maaken, hunne Zieken voor altoos bederven, of naar de andere waereld zenden, zyn Pylaaren aan uw Ryk,*

Maar zy die onder Schyn *van Armen en Behoeftigen te beſchermen, Armen maaktten, en Weezen, hunne goederen ontvreemdden, zyn t'allen tyden Opperzuilen, Wachters, en Priesters uwer Tempels geweest!*

Uw magt ſchynt zig thans zonderling uit te willen breiden onder de Vrouwen, *en men zou byna denken, dat gy uw' Troon in het hart van dit Geſlagt voor goed begint te vesten; hoe aardig, en beminnelyk weet deeze* Sexe, *thans te* Huichelen *met haare Pronkſieraaden! in hoe kort een' tyd heeft dezelve een vreezelyke aangroei van Hoofdhair verkreegen, tot groot voordeel der geenen die in wol handelen, en tot nadeel der Lammeren!*

De Ambachtsman *zelf Huichelt zomtyds zo onverántwoordelyk, dat UE. Grootheid zich niet behoeft te ſchaamen hem onder uwe beſcherminge te neemen; getuigen zyn de geenen die ooit heſtaan hebben te bouwen; en onder deezen ſchynen my de Hoffelyke Lydekkers geenen der minſten uwer Onderdaanen te zyn.*

Wy Tooneelſpeelders, *ik moet het bekennen, zyn ook niet vry van* HUICHELARY; *zomtyds* Huichelen *wy uit verwaandheid; zomtyds uit onkunde; zomtyds dwingt het Publiecq ons tot Huichelen.*

Als wy uit onkunde Huichelen, *geſchied zulks wanneer wy op het Tooneel verſchynen, en in 't Honderd alle Caracters eeven eens vertoonen, dezelve toetzende aan onze eigene gevoelens, zonder den een' van den ander' te onderſcheiden, doende* Alexander *en* Cato *op een' toon ſpreeken, en zoekende door welluidendheid van woorden, ons eene zeekere menigte van onkundige Lieden aan het ſnoer te krygen, om, langs dien weg, een maklyk leven te genieten, weinig te werken, en veel Gelt te winnen.*

Als wy uit verwaandheid Huichelen, *vermeeten wy ons tot alles bekwaam te zyn, zonder Theöry of Practyk te bezitten, om door dieren, die men met den naam van*

Zzels verëert, te werden toegejuicht, wanneer wy, als Tooneelnarren, *om onze Paſſie uit te drukken, allerlei grimaſſe met het maske maaken, en beweeginge formeeren gelyk aan die der gedwongene ſoldaaties van* Goltzius; (*) *en dus niet ongelyk ſchynen aan dwergen die op eene ladder klimmen om Reuzen te vertoonen.*

Wanneer het Publiecq *ons dwingt tot* HUICHELARY *is het in zulken tyd, wanneer wy onze vlyt beſteeden om door een eenvouwdige en natuurlyke wyze van Speelen, de denkbeelden des Dichters van het Stuk, den* Aanſchouwer *te doen begrypen; en, de aandacht van het Publiecq met deeze eenvoudige manier niet kunnende winnen, genoodzaakt zyn om, door den eenen of anderen valſchen pas te maaken, het Publiecq zand in de oogen te werpen, om deszelfs opmerkinge leevende te maaken.*

Dus, om kort te gaan, magtige Heerſcheresſe! *it meest alles met min of meer* HUICHELARY *vervult; en ik voor my geloove niet dat eenigen Staat, hoe genaamd of waar gelegen, noch eenigen Stand, hoedanig hy ook zy, zich beroemen kan geen* Huichelaaren *noch* Huichelaresſen *in zynen omvang te huisvesten.*

(*) Dit werkje, van dien Plaatſnyder, is by de Kunstkenneren bekent.

M. CORVER.

TAR-

TARTUFFE,
OF DE
HUICHELAAR,
BLYSPEL.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

Mevrouw PERNILLE, MARTON, ELMIRE, MARIANNE, DORINE, DAMIS, CLEANTES.

Mevr. PERNILLE.

Kom voort, Marton! 't is tyd ons uit dit huis te ſpoên.

ELMIRE.

Maar Moeder, gun voor 't minſt u uitgeleî te doen.

Mevr. PERNILLE.

Elmire, blyf; uw moeite is waarlyk hier verloren:
Die waereldſche omſlag kan me in geenen deel bekoren.

ELMIRE.

De kinderlyke pligt vereiſcht zulks met der daad.
Maar wat 's de reden toch, dat ge ons zo ras verlaat?

Mevr. PERNILLE.

Ik kan die levenswyz' hier langer niet verdragen,
En all''t geen ik hier zie, ſtrekt my tot groot mishagen.
'k Spreek als Grootmoeder, maar ik word als kind geacht.
Ontſticht ga 'k uit uw huis: myn leering word verächt;
Ik hoor myn leſſen hier geſtadig wederleggen.
En 't is't verwarde Hof, om 't in één woord te zeggen,

DORINE.

Indien . . .

Mevr. PERNILLE.

Hoor hier myn kind, denk dat gy dienſtbaar zyt.
Wacht zo lang tot ge om raad gevraagd word, dan is't tyd.
Gy zyt zeer onbeſchaamd, en al te ſtout van kaaken.

DAMIS.

Maar . . .

Mevr. PERNILLE.

Damis! gy zyt gek, om 't kort en goed te maaken.
Ik ben het die 't u zeg in duidelyke taal.
En 'k heb uw' Vader reeds zints lang, wel honderdmaal
Voorſpeld, dat hy aan u ſlegts hartszeer zou beleeven.

MARIANNE.

'k Vertrouw . . .

Mevr. PERNILLE.

Gy ook myn kind? komt gy me ook wederſtreven?
Gy die zo zacht zyt, wie geen menſch ooit driftig vond?
Maar ſtille watertjes zyn dikwils diep van grond.
En uw gedrag kan my, noch braave liên bekoren.

ELMIRE.

Maar Moeder! . . .

Mevr. PERNILLE.

Dochter! 'k wil, en moet u zulks doen horen.
Uw huisbeſtier is kwaad, en 't voorbeeld dat gy geeft,
Is zeer verderfelyk voor elk, die daarna leeft.
Hunn' Moeder zaliger was eerſt een vrouw met eeren!
Gy zyt een kwiſtgoed; en uw weidſche en dartle kleêren
Zyn my tot ergernis. Een vrouw, die haren man
Alleen behagen wil, heeft daar een affchrik van.

CLEANTES.

Mevrouw! maar evenwel . . .

Mevr. PERNILLE.

Mynheer! met uw behagen:
Gy zyt haar Broeder, en elk moet u agting dragen.
Maar zo 'k in plaats was van myn Zoon, 'k verzogt u zeer
Te blyven uit dit huis; want al uw zedeleer
Is zeer bederflyk: zie, 'k zeg rond uit myn gepeinzen;

'k Ben

'k Ben niet gewend om myn gedachten ooit te ontveinzen,
Gelyk wel andren doen.

DAMIS.

'k Denk dat naar allen schyn,
Mynheer Tartuffe uw gunst veel meer zal waardig zyn.

Mevr. PERNILLE.

Dat's een doorwrochte geest, wiens lessen men moest horen.
En 'k zal niet dulden dat zyn roem hier ga verloren.
'k Word moeilyk, als ik denk dat hier een gek vol waan,
Zyn licht betimren, en hem in den weg wil staan.

DAMIS.

Hoe! zou ik dulden dat hy daaglyks ons koom' kwellen?
Dat die Bedilal hier aan elk de wet durf stellen?
Dat niemand lachen zou, op dreigement van straf,
Voor dat die fynbaard zyn verlof daar eerst toe gaf?

DORINE.

Indien men maar alleen aan hem geloof zou geven,
Is alles zondig wat hier daaglyks word bedreven.
Want hy bestraft gestaêg all' 't geen men hier verricht.

Mevr. PERNILLE.

En al wat hy bestraft, bestraft hy volgens pligt.
Hy wyst u hemelwaards: myn Zoon vooral moest trachten
Te maaken, dat hy hem naar waarde hier deed achten.

DAMIS.

Neen, zie, geen Vader zelf, noch niets in 't ganseh heelal,
Kan my verpligten dat ik hem ooit achten zal.
Zo 'k anders sprak, zou ik my zelven tegenspreken.
Als ik zyn kuuren zie, voel ik myn toorne ontsteken.
En 'k vrees waarachtig, gaat die platvoet langer voort,
Dat ik eens maaken zal dat ieder van hem hoort.

DORINE.

In waarheid, 't is een zaak, die elk met recht moet kwellen,
Dat hier een vreemdeling ons koom' de wetten stellen.
Een bedelaar, die by zyn komst in deze Stad,
Naauw schoenen aan den voet, of rok aan 't ligchaam had.
En nu, nu heeft hy reeds zich zelv' geheel vergeten.

En durft zich alles, hoe ondraaglyk 't zy, vermeten.

Mevr. PERNILLE.

Och! boog men 't hard gemoed, en gunde men hem 't oor,
Wat zou men vorderen op 't loflyk deugdenſpoor!

DORINE.

In uw verbeelding is hy heilig, ja een wonder.
Maar in myn oog ſpeelt hy de huichelaar daar onder.

Mevr. PERNILLE.

Zwyg langtong!

DORINE.

'k Weet dat ik by hem, noch by zyn' knecht
My niet vertrouwde als onder borgtocht, zeer oprecht.

Mevr. PERNILLE. (tellen,

Zyn knecht is me onbekend: doch wat ge ook moogt ver-
'k Durf voor zyn' Heer my wel geruſt als borge ſtellen.
Maar ieder vit op hem: 't is niet dan enkle haat,
Om dat hy waarheid ſpreekt, en elk zegt daar 't op ſtaat.
Hy dryft des hemels zaak; en och! 't zyn 's waerelds zon-
Die 't hart van dezen man als doorenen doorwonden. (den,

DORINE.

Maar wat beduid het, dat hy nu, zints weinig tyd,
Geen aanſpraak hier in huis, geen ommegang meer lyd?
Kwetſt zulks den hemel dan? is 't heiligheids onteering,
Bezoek van vrienden, of een eerlyke verkeering?
Als ik hier onder ons dit eens verklaaren zou,
'k Geloof oprecht dat hy jaloers is van Mevrouw.

Mevr. PERNILLE.

Zwyg ſtil, zie wat gy zegt: denk niet dat hy 't alleen is,
Die om zo veel bezoek maar gantſchelyk te onvreên is.
't Geloop van al die knechts, die omſlag, dat gedruis,
Zo veel gezelſchap, als hier daaglyks is in huis,
En zo veel koetzen als hier altyd ſtaan te wachten,
't Geeft alles opſpraak in de buurt naar myn gedachten.
Men mompelt voor het minſt; en ſchoon 'k niet denken kan
Iets onbehoorlyks, 'k weet men ſpreekt 'er echter van.

CLE-

CLEANTES.

Hoe! wilt gy dan Mevrouw, die lasterlippen tomen?
Dat is onmogelyk. Hoe was 'er door te komen,
Indien, daar niemand voor de laſter veilig ſtaat,
Men van zyn vrienden zich ontdeed om zotte praat?
En ſtel, men kon dat van zich zelv' al eens verkrygen,
Meent gy dat zy daarom te meerder zullen zwygen?
ô Tegen 't laſteren der tongen is geen raad!
Beſt doet hy, die niet acht de praatjes van de ſtraat.
Laat ons maar vroom, en vry van misdaên zien te leven,
En dan de laſtertong den teugel ruimſchoots geven.

DORINE.

Maar zou die ſchendtaal, die hier wekt zo veel gedruis,
Niet komen van hier naaſt, uit onzer buuren huis?
Want zy, die 't allermeeſt beſmet zyn met gebreken,
Zyn dikwils de eerſte, om kwaad van anderen te ſpreken,
En altoos vaardig, om by d' allerminſten ſchyn,
Hun gif te ſtrooijen, en ſtraks in de weer te zyn,
Om t' aller uur, als zy gelegenheid ſlechts vinden,
Met vreugd te onteeren zelfs hunne allerbeſte vrinden;
't Kwaad met een valſche kleur te brengen aan den dag,
Als of zulks wettigde hun eigen ſnood gedrag;
Wyl ze op 't geluk, 't welk zy van dit bedrog verwachten,
Hun eigen vuil gedrag daar door te zuivren trachten,
Of zich te ontlaſten van hun ſchande, alom bekend,
Die dus behendig op hun naaſten word gewend.

Mevr. PERNILLE.

All' ydle redenen, die niets ter zaake ontvouwen;
Want wie is hier, die niet met ſtichting kan beſchouwen
Mevrouw Argantes deugd? 'k ben echter wel bericht,
Dat zy in al uw doen niet weinig is ontſticht.

DORINE. (ſchreven!

Een heerlyk voorbeeld, 't welk ge in haar ons hebt be-
Zy leid gewis een ſtreng en afgezonderd leven:
't Zy verr' dat iemand haar in oneer nu genaakt,
Maar 't is de gryze tyd, die haar dus heilig maakt.

Zo lang haar jeugd nog kon der mannen oog bekoren,
Had zy geen afkeer om naar hunne taal te horen.
Maar zy, nu ziende dat haar ſchoonheid gantſch vergaat,
Verlaat de waereld, om dat die haar 't eerſt verlaat,
En wil de zwakke kracht van haar verſleten trekken,
Nu met het kleed van een geſtrenge wysheid dekken.
Dit is dier ſchoonen lot: en als men 't wel bezint,
't Valt hard, als minnaars dus verdwynen met den wind.
In deez' verlaten ſtaat, die ongeruſte zinnen (winnen.
Verwekt, moet ſchyndeugd nu elks achting haar doen
Dit is nu van dat zoort, dat ieders daden ziſt,
Geenzins uit liefde of uit meêdogenheid, maar drift,
Alleen om dat het moet al zyn begeertens derven,
Door tyd en ouderdom; ja 't zou veel liever ſterven,
Eer 't ooit het minſt vermaak aan andren gunnen zou,
Door tyd en jaaren hen benomen tot hun rouw.

Mevr. PERNILLE.

Zie daar de redenen, die hier aan elk behagen!
Myn Kind! men moet by u maar zwygen en verdragen,
Want deze ſnapſter heeft wel ſtof voor al den dag.
Maar 'k denk, dat ik ook op myn beurt wel ſpreken mag.
'k Zeg dat myn Zoon nooit is tot beter daad gekomen,
Als toen hy dezen man heeft in zyn huis genomen,
Die tot uw aller heil by u is neêrgedaald,
En 't regte ſpoor u wyſt, waar van gy zyt gedwaald.
Dien gy moet hooren, zo ge uw welzyn houd voor oogen,
Die 't kwaad beſtraft, om dat hy 't kwaad niet kan gedogen.
Het is een heilge vrees, die zyne ziel ontroert.
Wat levenswyz' is 't ook, als hier ſteeds word gevoerd?
Bezoeken! danſſen! en een waereldſcheverkeering! (ring?
't Zyn helſche vonden; want wat hoort men daar voor leeMen hoort daar nimmer vroome of ſtichtelyke reên,
Maar ydele achterklap en wildzang onderëen.
Ik acht geen zotten: liên, van een gezond gevoelen,
Getuigen dat hun hoofd hen omdraait van zulk woelen,
Daar ieders reden in eens anders zich verwart.

Noch

Noch giftren ſprak hier van met innerlyke ſmart
Een dierbaar man, en riep: 't is recht een Babels toren;
Want ieder rekt by de el 't geſnap dat hy doet hooren.
En och! of 't op uw hart nog eengen ingang vond,
Zo hoor't verhaal, het kwam uit zulk een' dierbren mond!..

Cleantes aanziende.

Ik zie wel als ik ſpreek, zie ik my hier beſpotten.
'k Bid, zoek daar toe niet my, maar uws gelyk van zotten.
Nu, goeden dag Elmire! ik ga, en zeg niets meer.
Maar wacht een' andren toon, wanneer ik wederkeer.
Kom voort Marton! zeg droomt ge, of zoekt gy hier te bly-
ven?

Haar een klap geevende.

Daar feeks! ik zal u ſtraks nog beter de ooren vryven,
Gy gaapſter! rep u, voort!

TWEEDE TOONEEL.

CLEANTES, DORINE.

CLEANTES.

Ik zal hier blyven ſtaan,
Uit vrees dat ik op nieuw een' ſtorm mogt ondergaan.
Die minzaame oude Vrouw!

DORINE.

't Is waarlyk te beklagen,
Dat zy 't niet hooren kan; zy zou van haar doen wagen,
U toonen, hoe op haar de naam van minzaam paſt,
En of haar ouderdom met oudheid is belaſt.

CLEANTES.

Hoe ſtuift ze als buskruid op! zy is niet in te tomen,
Maar met Tartuffe tot betovrens ingenomen.

DORINE.

Ô Dit 's nog niet met al, ten aanzien van haar' Zoon.
Het geen hy zegt en doet, gaat nog wel ruim zo ſchoon.
Hy heeft in 's Konings dienſt eertyds zich trouw gekweten,

En al de waereld zyn opregt beſtaan doen weeten;
Maar zints Tartuffe hier kwam woonen, is zyn hoofd,
Door de ergſte dweepery van geeſt en brein beroofd.
Hy mint hem in zyn ziel, hy noemt hem niet als Broeder;
Hy acht hem boven Vrouw, en Kinderen en Moeder;
Hy heeft hem toevertrouwd den ſleutel van zyn hart;
Hy is zyn Knypraad, in wat zaaken, hoe verward;
Hy mint hem als zich zelv', 't moet alles naar hem hooren:
Geen minnares kan ooit haar' minnaar meer bekoren.
Hem ſtaat de beſte plaats aan tafel ſteeds gereed,
En 't doet hem goed in 't hart, als hy voor zes man eet.
Hy legt hem 't beſte voor: dat is het deel der vromen;
En zegt nog, als hy riſpt: wel moet het u bekomen!
Hy ſpreekt, hy droomt van hem, hy roemt zyn groot verſtand,
En weet van heiligheid zyn weêrga niet in 't land;
De guit verricht geen ding, of 't is by hem mirakel;
Hy gaapt als de andre ſpreekt, elk woord is een orakel.
Tartuffe, ziende waar 't hem leutert in de kruin,
Lacht vaſt in zyne vuist, en leid hem om den tuin.
Hy weet hem meeſterlyk 't geld uit den zak te preêken;
Geeft elk bevelen, en zegt ieder zyn gebreken.
't Gaat zelfs zo verre dat zyne onbeſchaamde knecht,
Ons ook de wetten ſtelt, en elk de waarheid zegt. (bukken,
Die wil, op 's meeſters ſpoor, ook 't all' voor hem doen
En vind hy lint of ſtrik, hy ſcheurt die ſtraks in ſtukken.
Nog giſtren vond de zot myn kerkboek in een hoek,
En rukte 't goud beſlag, en al 't ſieraad van 't boek.
Dit was een gruwelſtuk, waarom hy razend tierde,
Vermids ik 't heilige met 's duivels tooi verſierde.

DERDE TOONEEL.

ELMIRE, MARIANNE, DAMIS, CLEANTES, DORINE.

ELMIRE.

Gy moogt te vreden zyn, dat ge ons niet hebt verzeld.
Gy had gehoord, wat ze ons tot affcheid heeft verteld.
Maar 'k zag myn' Man: hy heeft my geenzins na gedachten
Gezien, 'k zal dus zyn komft in myn vertrek verwachten.

CLEANTES.

Tot minder omflag zal ik zo lang blyven ftaan,
En bieden hem terwyl alleen myn groetnis aan.
(*Elmire vertrekt.*)

DAMIS.

Ei, Oom! vergeet niet van myn Zusters trouw te fpreeken.
'k Denk dat Tartuffe zoekt een fpaak in 't wiel te fteeken,
En Vader trouwloos dringt tot breeking van zyn woord.
Hoe na my dit betreft, hebt gy gewis gehoord.
Want daar Valerius poogt tot haar echt te raaken,
Voel ik me in 't zelfde vuur tot zyne Zuster blaaken.
Zo 't zyn moeft ....

DORINE.

Ga, hy komt.

VIERDE TOONEEL.

ORGON, CLEANTES, DORINE.

ORGON.

Ha Broeder! goeden dag!

CLEANTES.

'k Zou gaan, maar 'k ben verheugd dat ik u weêrzien mag.
De landftreek zal zich nog niet aangenaam vertoonen.

ORGON, *tegen Dorine.*

Dorine, hoor eens hier.

Tegen Cleantes.

Ei Broêr! wil my verſchoonen,
En neem't niet kwalyk af, dat ik inmiddels hier
De meid eens ondervraag naar 't huis en huisbeſtier.

Tegen Dorine.

Hoe heeft het hier Dorine, in deze twee-drie dagen,
Dat ik ben uitgeweeſt, in huis zich toegedragen?

DORINE.

Eergiſtren was Mevrouw den gantſchen dag gekweld
Met zwaare koorts, die met veel hoofdpyn was verzeld.

ORGON.

Wel nu, Tartuffe?

DORINE.

ô Die! ei, wat zou hem toch ſcheelen?
Die is braaf dik en vet, gezond in allen deelen.

ORGON.

Die lieve man!

DORINE.

Zy was dien dag zeer lufteloos,
En had aan 't avondmaal geen eetensluſt altoos,
Zo onverdraaglyk was de hoofdpyn die haar kwelde.

ORGON.

Wel nu, Tartuffe?

DORINE.

Hy, die haar ten diſch verzelde,
Sloeg twee patryzen eerſt, zeer ſtichtelyk en graag,
En toen een ſtuk gehakt, tot toegift, in zyn maag.

ORGON.

Die lieve man!

DORINE.

De nacht was gantſchelyk vervlogen,
Eer zy een oogenblik geloken had haar oogen;
De hevigheid der koorts vermeerderde den brand.
Wy waakten tot den dag by haar aan 't ledikant.

ORGON.

Wel nu, Tartuffe?

DORINE.

Die had naauwlyks 't maal begeven,
Of ſtraks heeft hem de vaak naar zyn vertrek gedreven,
Daar hy in 't warme bed geruſt en zagtjes dook,
En vóór den ligten dag zyne oogen niet ontlook.

ORGON.

Die lieve man!

DORINE.

Mevrouw, door onze reên bewogen,
Beſloot toen op elks raad een lating te gedogen,
En dit ſchonk aanſtond veel verligting in haar bloed.

ORGON.

Wel nu, Tartuffe?

DORINE.

Die was 's morgens weêr vol moed;
En vreezend' dat deez' ramp zyn ziel te veel mogt kwellen,
Dronk hy by zyn ontbyt, op dat hy mogt herſtellen
Mevrouws getapte bloed, vier glaasjes Malga wyn.

ORGON.

Die lieve man!

DORINE.

Dewyl zy bei welvarend zyn,
Ga 'k melden aan Mevrouw, dat gy zyt t' huis gekomen,
En hoe veel deel gy in haar' welſtand hebt genomen.

VYFDE TOONEEL.

ORGON, CLEANTES.

CLEANTES.

'k Moet lagchen: opentlyk ſcheert zy met u de gek.
En, zonder dat ik u hier door tot toorn verwek,
Zeg ik u voor de vuiſt, het is niet buiten reden:
Want wie hoorde immermeer van zulke uitſporigheden?
Dat een wild vreemd zo ſterk u ingenomen heeft,

Dat

Dat gy om zynent wil vergeet al wat 'er leeft.
Ge onttrokt hem aan't gebrek; gy waart alleen zyn hoeder,
Nn komt gy nog zo ver....

ORGON.

Zoet zoet, niet verder Broeder!
Gy kent den man nog niet, daar gy zo los van praat.

CLEANTES.

Wel nu, ik ken hem niet, dewyl gy 't zo verſtaat.
Maar echter om te zien wat hy zou kunnen weezen....

ORGON.

Och! kende gy hem Broêr! hoe zou hy u beleezen!
Gy zoud verwonderd ſtaan van hem, geloof myn reên.
Hy is een man! een man!.... ver boven 't algemeen.
Zyn leſſen doen 't gemoed een ſtille vrede ſmaaken;
Men ziet alle ydelheên des waerelds hem verzaaken;
'k Word door zyne ommegang geheel een ander menſch;
Hy zuivert myn gemoed van hartstocht, vrees en wenſch;
Hy ſlaakt myn' geeſt uit boei en banden die my hindren,
En ſchoon ik ſterven zag Vrouw, Moeder, Broêr of Kind-
Van al dien rampſpoed bleef myn ziel nog ongedeerd (ren;

ORGON.

't Is veel menſchlievenheid, naar 'k merk, die hy u leert.

CLEANTES.

Zo gy hem eerſt had, gelyk als ik, bejegend,
Gy had den dag en 't uur van dat geluk gezegend.
Ik was voorleden herfſt drie weeken op myn land,
Daar ik hem in de kerk 't eerſt aantrof: in zyn' ſtand
En houding was de diepſte ootmoedigheid te leezen;
De vroomheid ſtraalde uit al de trekken van zyn wezen.
Hy lag met yver op de kniën in gebeên,
En zuchtte dat elks hart door meêly wierd beſtreên.
En als ik uitging, zag ik hem vooruit gevloden,
Op dat my zynen dienſt door hem wierd aangeboden.
Ik, van zyn nooddruft en behoefte, door zyn' knecht,
Die hem in alles nam ten voorbeeld, onderrecht,
Gaf hem een aalmoes: maar wie zou zo eerlyk denken?

Hy

Hy wilde my de helft daar van te rugge ſchenken.
Te veel is't, ſprak hy, Heer! het is de helft te veel;
'k Verdien niet dat uw hart dus in myn rampſpoed deel'.
En als ik 't weigerde, ſchoon my die taal moeſt ſtreelen,
Zag ik 't hem dadelyk aan de armen mededeelen.
Spreek, ſpreek nu Broêr! kon ik wel beter doen, als my
Te hechten aan een menſch, zo deugdelyk als hy?
In 't eind, 'k heb 't zo geſchikt, dat ik, in 't wederkomen,
Hem hier heb in de ſtad, ja zelf in huis genomen.
En zedert dat dit menſch in myn belangen is,
Al wat ik ſla ter hand gaat altoos grif en wis. (ſtraffen,
Hy durft het kwaaddoen, in wie 't ook moog' zyn, be-
En wist reeds 't misbruik in veel zaaken af te ſchaffen.
Hy neemt op alles acht, en is voor myne vrouw,
Haar kuisheid, en myn eer, tot in de dood getrouw. (gen;
Hy waarſchouwt my voor elk, die ooit hier word ontfan-
Hy let naauwkeuriger dan ik, op al haar gangen.
't Moet u verwonderen hoe verr' zyn yver gaat.
De minſte beuzling is by hem een zondig kwaad.
Nog gistren kwam hy met een weenend oog beneden,
Zich zelv' beklagende, dat hy in zyn gebeden,
Te driftiglyk een vloo om 't leven had gebragt.

CLEANTES.

Hoor Broeder! gy verdient dat ieder u belacht.
Is u 't verſtand ontroofd, of wilt gy met my ſpotten?
Vertel die grollen geen verſtandigen, maar zotten.

ORGON.

ô Broeder! deze taal riekt naar vrygeeſtery.
Gy zyt ook in uw hart daar niet geheel van vry.
Ik heb het u in ernſt gewaarſchouwd menigmalen.
Gy zult, gy zult nog iets op uwen halze haalen.

CLEANTES.

Zie daar van uws gelyk de dagelykſche reên!
Om dat wy weigren uw verblindheid na te treên.
Hy, die maar eenmaal durft die ſnoode fratzen wraaken,
Heeft achting noch ontzag voor godgewyde zaaken.

Maar

Maar zeg wat gy begeert; schoon myne taal u smart,
Ik weet hoe dat ik leef: de hemel kent myn hart.
Al 't uiterlyk gebaar kan my niet ligt beweegen.
't Is met de godvrucht als met dapperheid gelegen;
Men vind van beide, die 't niet anders dan in schyn,
Die vroom of moedig slechts voor 't uiterlyke zyn.
De waare vroomen, waar van de andren veel verschillen,
Betoonen afkeer van deze uiterlyke grillen.
Of maakt gy in 't geheel geen onderscheid? stelt gy
De oprechte godvrugt dan gelyk met huichlary?
Gy wilt op éene wyz' van 't een en 't ander spreeken,
En acht de zaak niet meer dan 't bloote zichtbaar teken.
Gemaakte kunstnary, by my op 't hoogst verdacht,
Word straks door u maar voor oprechtheid zelf geacht.
Ik zie u meer tot waan, dan waarheid overhellen,
En boven 't wezen zelf, wilt gy de schaduw stellen.
Gy acht de valsche munt als goed en gangbaar geld.
De menschen zyn veelal verwonderlyk gesteld.
Onmatigheid is hun gebrek, en 't pad der reden
Schynt altoos veel te naauw voor hun verwaande treden.
Zy streven haar voorby in elk geval en daad,
En maaken dus veeltyds de beste zaaken kwaad.
'k Had in 't voorbygaan slechts u dit maar voor te houwen.

ORGON.

ô Ja, men mag op uw geleerdheid zich betrouwen.
In u is al 't vernuft en wetenschap byëen;
Uw geest is hoogverlicht, en gy zyt wys alleen,
't Orakel van uw' tyd, de Cato onzer dagen.
Elk mensch verdient by u den naam van zot te dragen.

CLEANTES.

Ik ben geen Cato onzer dagen; neen, ô neen!
Myn geest is niet verlicht, ik ben niet wys alleen.
Maar, in één woord, ik tracht, verr' van my te misleiden,
In alles 't waare van het valsche te onderscheiden.
En wyl by my geen held meer lofwint door zyn' moed,
Dan een, die in zyn hart oprechte godvrucht voed,

En ik op aard niets acht zo edel, zo verheven,
Dan 't heilig vuur, waar van zyn ziel zich voelt gedreven,
Dus zie 'k op aard ook niets dat meer verachtlyk zy,
Dan glimp van heiligheid, en snoode huichlary,
Dan die vermomde, die ten voorbeeld willen strekken;
Wier schynbaare yverzucht, en valsche wezenstrekken,
Vol van bedrieglykheid, tot ieders ergernis,
Afschuwlyk maaken al wat goed en heilig is;
Die lieden, die alleen om winst van gouden schyven,
Een rechte koopmanschap met hunne godvrugt dryven.
Die met een kwynend oog, en opgesmukte reên,
Slechts doelen op belang, en nieuwe waardigheên;
Die menschen, zeg ik, die in vollen yver blaaken,
Maar om langs 't hemelpad aan goed fortuin te raaken.
En, met den glans versierd van hun gewaande deugd,
De droefheid pryzen in het midden van de vreugd;
Die hunne misdaân met het kleed van yver dekken,
Die trouwloos, driftig zyn, en ieder twist verwekken,
En die, tot nadeel van een ander straks bereid,
Hun wraak vermommen in 't gewaad van heiligheid:
Te meer gevaarlyk nog in hunne oplopenheden,
Om dat hun wapenen door ons zyn aangebeden,
En dat hun drift, doorgaans verzeld van zegepraal,
Ons met den slag bedreigt van een geheiligd staal.
Hoe veelen zyn 'er, die hier in ten voorbeeld strekken!
Maar die regt deugdzaam zyn, zyn ligtelyk te ontdekken.
Onze eeuw vertoont 'er ons verscheiden voor 't gezicht,
Wier voorbeeld 's menschen hart kan leiden tot zyn 'pligt:
In dezen vind men niet dien trots zo onverdraaglyk;
Neen, hunne godvrucht is menschlievend en behaaglyk.
Zy maalen onze daên niet slecht en haatlyk af,
Maar achten 't hoogmoed dat men alles steeds bestraft'.
Schoon de anderen bestaan met woorden elk te gispen,
't Is door hun daaden dat zy dwalingen berispen. (kracht,
De schynbaarheid van 't kwaad heeft by hen weinig
Terwyl hun hart veeleer een ander deugdzaam acht.

Geen

Geen zamenrottingen, geen listen naar te ſtreeven,
Is ooit hun doel: hun zorg is voor de deugd te leeven;
Zy vesten nimmer op den dwalenden hun haat;
Het is de dwaling zelf, die hunne ziel weêrſtaat.
Zy trachten nimmer, door te ſterk een drift aan't blaaken,
Meer dan de hemel zelf, voor 's hemels recht te waaken.
Zie daar myn liên! zie daar zo als ik hen begeer,
Zie daar, in 't kort, de proef van waare zedeleer.
Uw vriend, om ongeveinsd en uit de borſt te ſpreeken,
Kan onder dezen niet geteld zyn, naar ik reken.
Gy zult in 't eind nog zien hoe 't met Tartuffe ga.

ORGON.

Wel Broeder! hebt ge in 't eind gedaan met ſpreeken?

CLEANTES.

Ja.

ORGON.

Dan groet ik u. (*Hy wil vertrekken.*)

CLEANTES.

Wil my één oogenblik nog hooren.
Ik ſtap hier af. Gy hebt Valerius verkoren (pand.
Tot Schoonzoon, en hebt reeds uw woord daartoe ver-

ORGON.

Zo is 't.

CLEANTES.

Den dag bepaald van dezen huwlyksband.

ORGON.

't Is waar.

CLEANTES.

Waarom wilt gy daar langer nog meê wagten?

ORGON.

Dat weet ik niet.

CLEANTES.

Zyt ge ook veranderd van gedachten?

ORGON.

Dat kon wel zyn.

CLE-

CLEANTES.

Zyt gy dan beter als uw woord?

ORGON.

Dat zeg ik niet.

CLEANTES.

My dunkt, geen hinderpaal behoort
Zo groot te zyn, om uw belofte u te doen breeken.

ORGON.

Na dat het is.

CLEANTES.

Wat lift, om maar één woord te ſpreeken!
Valerius zend my by u in dit geval.

ORGON.

't Kan wezen.

CLEANTES.

Zeg my toch, wat ik hem zeggen zal.

ORGON.

Wat u behaagt.

CLEANTES.

Maar, geef ten minſte hem 't genoegen,
Dat hy uw oogmerk weet'.

ORGON.

Dat ik me alleen zal voegen
Naar 't geen de hemel wil.

CLEANTES.

Dat 's weder 't oude lied!
De Minnaar heeft uw woord: zeg of gy 't houd of niet?

ORGON, *heengaande.*

Vaar wel.

CLEANTES.

Ik merk, hy zal zyn liefde tegenſtreven;
En echter dien ik hem hier van bericht te geeven.

Einde van 't eerſte Bedryf.

TWEEDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

ORGON, MARIANNE.

ORGON.

Myn Dochter!

MARIANNE.

Vaderlief!

ORGON.

Ik moet eens met u ſpreeken.

Hy opent de deur van een klein vertrekje ter zyde, en ziet in het zelve.

MARIANNE.

Wat zoekt gy?

ORGON.

'k Zie of hier zich iemand heeft verſteken:
Dit klein vertrek is daar bekwaam toe, en 'k wil niet,
Dat de een of de andre ons, wyl ik met u ſpreek, beſpied'.
't Is wel, wy zyn hier vry. Myn Kind! ik heb tot heden
Een' zachten geeſt in u beſpeurd, en ſtille zeden;
Gy zyt my ook altyd een zeer lief kind geweeſt.

MARIANNE.

Uw liefde, Vaderlief! zoeke ik ook 't allermeeſt.

ORGON.

't Is wel gezegd: maar gy moet by dien pligt nog voegen
Een naauwe zorg om my in alles te vernoegen.

MARIANNE

Ik hoop dat myn gedrag zulks altyd heeft getoond.

ORGON.

Wel nu, wat zegt gy van Tartuffe, die hier woont?

MARIANNE.

Wie ik?

ORGON.

Ja gy. Nu ſpreek, wat zoud gy van hem zeggen?

MARIANNE.

'k Wil alles zeggen, wat myn Vader me op zal leggen.

Dorine komt zagtjes in, en houd zich achter Orgon, zonder dat hy haar ziet.

ORGON.

Gy ſpreekt zeer wysſelyk. Wel zeg dan tot myn vreugd,
Dat zich in hem vertoont het voorbeeld aller deugd;
Dat zyn verdienſten elk het ſpoor tot wysheid toonen,
Dat de eêlſte gaven in zyn' zuivren boezem woonen,
Dat gy hem mint, en u gelukkig agten zoud,
Indien gy, door myn keuz', u zaagt met hem getrouwd.
Wel nu?

MARIANNE, *met verbaasdheid achter uit wykende.*

Hoe!

ORGON.

Wat is dit?

MARIANNE.

Wat!

ORGON.

Spreek dan.

MARIANNE.

Zou ik droomen?
Wat zegt ge?

MARIANNE.

Ik kan van myn verwondring naauw bekomen.
Wie is het, die gy wilt dat my behagen zou,
Om my met hem te zien verbonden door de trouw?

ORGON.

Tartuffe.

MARIANNE.

Vaderlief! daar is niets aan die zaaken.
Zou ik moedwillig u wat leugens wys gaan maaken?

ORGON.

Maar ik zal maaken dat het eerlang waarheid zy;

En 't is genoeg dat zulks beſloten is by my.

MARIANNE.

Maar Vader! ...

ORGON.

'k Hoop dat ge u zult vaardig laaten vinden.
'k Wil door deez' band Tartuffe aan myn geſlacht verbin-
't Is een gedaane zaak: gy word in 't kort een paar.(den.
't Is waar, gy zyt verlooft, doch . . .

Dorine gewaar wordende.

TWEEDE TOONEEL.

ORGON, MARIANNE, DORINE.

ORGON, *tegen Dorine.*

Gy, wat doet gy daar?(ken?
Moet uw nieuwsgierigheid myn gramſchap weêr ontſte-
Wie geeft u vryheid hier te luiſtren wat wy ſpreeken?

DORINE.

Ik weet niet of 't gerucht geraapt is by de gis,
En onder 't volk gezaaid, dan of het waarheid is. (wen.
Maar 'k heb zo wat gehoord van 't nieuwtje van dit trou-
Doch 'k heb 't voor achterklap en beuzelpraat gehouwen.

ORGON.

Komt u die zaak zo ongelooflyk vóór?

DORINE.

Zo zeer,
Dat ik, al zwoert gy 't zelf, u niet geloof, Mynheer!

ORGON.

Ik weet wel raad om u geloviger te maaken.

DORINE.

Ja, ja, gy komt ons hier met fabeltjes vermaaken.

ORGON.

Het is geen fabel: maar het zal in 't kort geſchiên.

OR-

DORINE.

Kom, kom!

ORGON.

Het is geen jok, maar ernſt: gy zult het zien.

DORINE.

Ei, ei! Juffrouw! Mynheer uw Vader kan niet laaten
Te ſchertzen.

ORGON.

'k Zeg u . . .

DORINE.

Ja, gy moogt daar wat van praaten,
'k Geloof u echter niet.

ORGON.

Myn gramſchap word gehiſt.

DORINE.

Wel nu, 'k geloof u dan, maar zo veel te erger is 't.
Kan 't zyn Mynheer! dat gy, met zulk een deftig wezen,
Waar in de trekken van de grysheid zyn te leezen,
Nu dwaas genoeg zyt om uw Dochter . . .

ORGON.

Uw geſnap
Verveelt my zeer: hou op, met al die zotte klap.
'k Verſta niet dat ge uw mond zult overal in ſteeken.

DORINE.

Ontſtel u niet Mynheer! laat ons met reden ſpreeken.
Watkuntgeuitzulkeentrouwtochwachtendanverdriet?
Uw Dochter is 't portuur voor zulk een fynbaard niet.
Daar hy zyn hoofd meê breekt, zyn immers andre dingen.
Wat voordeel kunt gy toch uit zulk een trouw bedingen?
En om wat reden toch wilt gy een Bedelaar
Uw' Schoonzoon maaken?

ORGON.

Zwyg: arm is hy, dat is waar.
Maar 't is zyne armoê zelf, die hem tot eer kan ſtrekken.
Want zyn behoeftigheid moet elks verwondring wekken;
Wyl hy zyn hart altoos op beter dingen ſtelt,

En weinig zich bekreunt om 't nietig aardſche geld;
Te meer, wyl hy hier door is in den druk verſchoven,
En al zyn goed zich heeft door andren zien ontrooven:
Maar 'k zal hem door myn zorg weêr helpen aan zyn goed.
Ja, hoe gering hy ſchyn', hy is van aadlyk bloed.

DORINE.

Ja toch, hy zegt het: maar die hoogmoed, naar myn meenen,
Kan met de godvrucht zich in 't minſte niet vereenen.
Hy, die oprechtelyk een heilig leven leid,
Moet dus niet roemen op geboorte of aadlykheid;
En 't nederig gemoed van hen, die deugd betrachten,
Durf allen ydlen lof en gloriezucht verachten. (maar.
Waar dient die hoogmoed toe? doch 'k zie, 'k verveel u
Welaan, 'k ſpreek dan van hem, en laat zyn adel daar.
Denkt gy dan zonder ſmart, en voor haar gantſche leven,
Zulk een goedaardig meisje aan zulk een' man te geeven?
Weet gy dat gy haar deugd dus in de waagſchaal ſtelt,
Als gy haar tot deez' echt wilt dwingen met geweld?
Zal deez' verbindtenis in 't minſt welvoeglyk weezen?
Voorziet gy wel 't gevolg dat hier uit ſtaat te vreezen?
Geloof my: de eer, waarmeê een vrouw in 't huwlyk leeft,
Hangt van 't karakter van een' man af, dien zy heeft;
En zy, wier voorhoofd elks beſchimping heeft te vreezen,
Doen zelf hun vrouwen zyn, het geen men haar ziet weezen.
't Valt moeijelyk, getrouw te blyven op den duur (zen.
Aan zeekre mannen van een zekere figuur.
Hy, die zyn Dochter met haar tegenzin doet trouwen,
Moet zich als de oorzaak van haar ſpoorloosheên beſchouwen.
Bezef 't gevaar vooraf, eer dat gy 't ondervind. (ſchouwen.

ORGON.

Ik weet heel wel, hoe ik moet leeven met myn kind.

DORINE.

Gy zoud nog beter doen naar myne les te hooren.

ORGON.

Myn Dochter! leenen wy aan dit gezang geen ooren.
Ik ben uw Vader; 'k weet wat belt u is geraên.

'k Had

'k Had aan Valerius myn woord reeds afgeſtaan.
Maar hy is wild en woeſt, en al te los van zinnen:
En boven dat, hy ſchynt vry ſterk het ſpel te minnen.
'k Zie ook niet dat hy zich aan't kerkgaan veel verbind.

DORINE.

Wilt gy dat hy 'er juiſt zich in uw byzyn vind',
Als zy, die daar ſlechts gaan om zich te laaten kyken?

ORGON.

Ik heb u niet gevraagd om 't vonnis hier te ſtryken.

Tegen Marianne.

Hoor: de andre word van elk om zyne deugd vereerd,
En is een dierbaar pand, dat myne ziel waardeert,
Gy zult door deze trouw uw' hoogſten wenſch genieten,
Twee tortelduifjes zyn; niets zal u ooit verdrieten:
Geen huisgekyf zal ooit verſtooren uwe ruſt,
En gy zult alles van hem maaken wat u luſt.

DORINE.

Zy zal nooit anders als een zotskap van hem maaken.

ORGON.

Wat onbeſchaamde taal!

DORINE.

Ja, 't zyn bekende zaaken.
Hy is 'er toe geſchikt; en 'k ben beducht, Mynheer!
Dat zyne deugd haar deugd nog 't onderſt boven keer'.

ORGON.

'k Zeg nog, 'k verſta niet dat gy verder u zult ſteeken
In zaaken, daar gy noch te zien hebt, noch te ſpreeken.

DORINE.

'k Moet ſpreeken, Heer! wyl uw belang my daartoe port.

Zy valt hem telkens in de reden, zo dikmaals hy zich omkeert om tegen zyne Dochter te ſpreeken.

ORGON.

Ik bid, zorg jy daar toch niet voor, maar zwyg me kort.

DORINE.

Indien men u niet minde . . .

ORGON

Ik wil van u geen minnen.

DORINE.

Ik wil u minnen, ſpyt uw korzelige zinnen.

ORGON, *onverduldig.*

'tIs . . .

DORINE.

Hoor Mynheer! 'k zorg voor uwe eer, dit ſtaat my vry;
En 'k wil niet dat gy 't doel verſtrekt der ſpotterny.

ORGON.

Uw zorg gaat al te verr': zorg maar voor my te zwygen.

DORINE.

Indien ik 't u niet zei, myn ziel zou wroeging krygen.
Hoe! zulk een huwelyk! wel 't is conſcientiewerk!

ORGON.

Serpent! gy zoekt myn toorn te hitzen, naar ik merk.

DORINE.

Hoe! gy zyt vroom, en kan de gramſchap u verheeren?

ORGON.

Noch maar één woord, dan zal ik 't ſnappen u verleeren.
Ik zeg voor 't laatſt, 'k beveel u 't zwygen eens vooral.

DORINE.

Schoon 'k zwyg, zo weet toch dat ik niet min denken zal.

ORGON.

Uw denken deert my niet, maar wil niet meerder ſpreeken.

Zich tot zyne Dochter keerende.

Myn Dochter! myne liefde is u altyd gebleken.
Ik overwoog deez' zaak . . .

DORINE.

„ Ja wel, 't gaat me aan 't verſtand,
„ Dat ik niet ſpreeken mag . . .

ORGON.

Hy is geen wulpſche kwant,
Tartuffe . . .

DORINE.

„ Neen, hy is een aap van top tot teenen."

OR-

ORGON.

Al woud gy om zyn deugd hem geen gehoor verleenen,
Zyn gaven, die hy heeft . . .

Hy gaat vlak voor Dorine ſtaan, met de armen over elkander, en ziet haar aan.

DORINE.

Indien men my't verdriet(niet.
Ooit deed van zulk een trouw, men zou't niet doen voor
'k Verzeker u, men zou me aan zulk een' man niet trouwen,
Of 'k zou hem, kort na't feeſt, de wraak doen zien der vrou-(wen.

ORGON.

'tSchynt dat men hier naar myn geboden niet meer hoort.

DORINE.

Waar van beklaagt gy u? 'k ſpreek immers niet één woord.

ORGON.

Wat is't dan dat gy doet?

DORINE.

'k Sprak met my zelv' daar even.

ORGON.

Wyl gy nog langer myn gebod durft wederſtreven,
Is't nodig dat myn hand die ſtoutheid u verleer'.

Hy dreigt haar te ſlaan, en Dorine, op elke beweging die hy maakt, blyft ſtil ſtaan.

Tegen Marianne.

Myn kind! gehoorzaam my, en doe't geen ik begeer.
De Bruigom, dien ik u gedacht heb toeteleggen . . .

Tegen Dorine.

Waarom ſpreekt gy nu niet?

DORINE.

Ik heb niets meer te zeggen.

ORGON.

Begin maar, zo't u luſt.

DORINE.

Het luſt my niet.

ORGON.

Voor my, Ik

Ik raad het u ook niet.

DORINE.

Lykt dit geen zotterny?

ORGON.

Nu, voor het laatſt, myn kind! wil my niet wederſtreven,
Maar, zonder morren, aan myn keuze u overgeven.
Of 'k zou u anderzints betoonen hoe de wet . . .

DORINE.

Eer 'k my zo kopplen liet, 'k wierd liever vaſtgezet.

Hy dreigt haar te ſlaan, maar zy neemt de vlucht.

ORGON.

Myn kind! dat is een peſt, die gy niet moet betrouwen.
'k Bezondig my, zo 'k haar hier langer moet aanſchouwen.
'k Ben gantſchlyk buiten ſtaat om verder voort te gaan,
Om tot het huwlyk van Tartuffe u nog te raên.
De reden van die Meid heeft myn gemoed ontſteken.
Ik ga wat ruſten tot myn gramſchap is geweken.

DERDE TOONEEL.

MARIANNE, DORINE.

DORINE.

Maar zeg my, zyt gy dan uw ſpraak nu gantſchlyk kwyt,
Dat ik voor u het woord moeſt voeren al den tyd?
Verdraagt gy, zonder eens één woord weêrom te ſpreeken,
Dat hy u met zo zot een voorſlag 't hoofd koom' breeken?

MARIANNE.

Wat zal ik doen, terwyl myn Vader 't zo begeert?

DORINE.

't Geen nodig is, op dat die ſlag worde afgekeerd.

MARIANNE

Maar . . .

DORINE.

'tWas uw pligt, ten eerſte uw weêrzin hem te ontvouwen,

En

En dat gy niet voor hem, maar voor u zelf wilt trouwen.
En dat, indien Tartuffe is zulk een waardig man,
Hy, zonder hindernis hem zelf wel trouwen kan.

MARIANNE.

't Ontzag, dat ik fteeds heb myn' Vader toegedragen,
Verftomde my, en 'k ftond als in myn tong geflagen.

DORINE.

Spreek voor de vuift: gy weet al wat 'er is gefchied
Omtrent Valerius: mint gy hem nog of niet?

MARIANNE.

Gy doet my ongelyk myn ziel nog meer te plaagen.
Dorine! is 't mogelyk dat gy zulks nog kunt vraagen?
Ik heb reeds duizendmaal myn wenfch aan u verklaard,
En 't is om hem dat zich myn hart dus voelt bezwaard.

DORINE.

Ik weet niet of uw hart heeft met uw' mond gefproken,
En of 't oprecht voor hem in weêrmin is ontftoken.

MARIANNE.

Myn liefde is ongeveinsd: waar toe my dus gekweld?
Gy doet my ongelyk, dat gy 't in twyfel ftelt.

DORINE.

Zo dat gy hem bemint?

MARIANNE.

Ó Ja, met ziel en zinnen.

DORINE.

En hy fchynt van zyn' kant u wederom te minnen?

MARIANNE.

'k Vertrouw zulks.

DORINE.

En gy haakt 'er beide krachtig na,
Om met malkander u vereend te zien?

MARIANNE.

Ó Ja.

DORINE.

Met welk een oog kunt gy Tartuffe dan befchouwen?

MARIANNE.

Hoor, 'k fterf voor vaft, Dorine! indien 'k met hem moet trouwen.

DORINE.

Een heerelyk beſluit! ik dacht zo verr' nog niet.
De dood is 't beſte om u te ontheffen van 't verdriet.
't Is wel gevonden ... maar, nu zou 'k my haaſt verſtoren.
Terwyl ik zulk een taal uit uwen mond moet hooren.

MARIANNE.

Dorine, laat in 't eind' eens af van dit gekwel;
Heb deerenis met my, en zeg my hoe ik 't ſtell'.

DORINE.

Ik heb geen deerenis met zulke malle grillen;
'k Hou van geen luî, die zelf niet weeten wat zy willen.

MARIANNE.

Ik ben te zeer beſchroomd: helaas! wat raad gy my?

DORINE.

'k Weet niet: de liefde eiſcht dat een hart ſtandvaſtig zy.

MARIANNE.

Myn hart is hem getrouw, en blyft hem nog genegen.
Maar hy moeſt trachten om myn' Vader te beweegen.

DORINE.

Maar zo uw Vader nu eens onverzetlyk blyft,
En met geweld u tot Tartuffes huwlyk dryft;
Zo hy 't gegeven woord nu in zyn' hals wil halen,
Is dat uw Minnaars ſchuld? moet die 't gelag betaalen?

MARIANNE.

Maar zo 'k een antwoord kryg van weigering en hoon,
Begeert gy dat ik dan myn liefde ſtel ten toon?
Kan ik om zynent wil, in zulke kieſche zaaken,
De kinderlyke pligt en eerbre ſchaamt' verzaaken?
Kunt gy begeeren dat myn min worde openbaar.

DORINE. (klaar.

Och neen! 'k begeer niets meer. Gy wilt, nu merk ik 't
Vereend zyn met Tartuffe: en 'k vind my zeer beladen,
Om 't huwlyk van dien Heer u langer afte raaden.
Gewislyk trouw met hem: en waarom zoud gy niet?
't Was tegen uw belang, indien 'k u anders riedt.
Mynheer Tartuffe! daar 's de gek niet meê te ſcheeren.

Tar-

Tartuffe!... 't is een ſchat, gy moet hem wel waardeeren.
Het is een man! taſt toe, wyl hy zich aan komt biên,
En 't is geen kleintje zich aan hem getrouwd te zien.
Men hoort de gantſche ſtad zyn deugd en zeden loven;
Hy is zeer wel gemaakt, en aadlyk daarenboven;
De blos ligt op zyn wang. Wat zal 't u deftig ſtaan,
Wanneer ge aan zyne zyde als zyne Vrouw zult gaan!

MARIANNE.

Dorine!...

DORINE.

Op welk eene eer zult gy dan kunnen roemen,
Als gy van elk u hoort Mevrouw Tartuffe noemen!

MARIANNE.

Ik bid u, hou toch op, en kwel my langer niet.
Bedenk toch middlen, en behoê my voor 't verdriet.
'k Beken, 'k had ongelyk; nu zal ik alles waagen.

DORINE.

Neen neen, een kind moet zich aan 's Vaders wil gedragen.
Al gaf hy haar tot man een gryze Baviaan.
Gy hebt nog niet bezeft, hoe ſchoon uw zaaken ſtaan.
Uw Vader zoekt uw beſt, door u aan hem te geeven....
En waarom zoud gy uw geluk dan wederſtreeven?
Weet, dat een koets u naar zyn ſteedje voeren zal,
Begroet van Oomen en van Neeven zonder tal,
Wier geeſtig onderhoud u byſter zal behagen.
Het hoofſch ſalet zal ſtaêg om uw gezelſchap vragen.
Gy kieſt voor 't eerſt bezoek, tot een gewenſcht begin,
Een Burgemeeſters vrouw, of een Mevrouw Schoutin,
Die met een leunigſtoel u daadlyk zullen eeren.
Men zal 'êr u 't vermaak der feeſten doen waardeeren.
Het ſpel, 't concert, het bal...

MARIANNE.

Ik ſterf van zulk een praat.
Dorine! voor het laatſt, hou op, of geef my raad.

DORINE.

Uw Dienares.

MARIANNE.

Kunt gy me in dezen ſtaat ontvlieden?

DORINE.

Gewisfelyk: die zaak moet tot uw ſtraf geſchieden.

MARIANNE.

Ei hoor, Dorine!

DORINE.

Neen.

MARIANNE.

'k Beloof u van myn'kant . . .

DORINE.

Neen, 't ſtuk is afgedaan: aanvaard Tartuffes hand.

MARIANNE.

Gy weet hoe ik altoos uw trouwheid heb geprezen:
Doe my...

DORINE.

Neen, neen, gy moet Mevrouw Tartuffe weezen.

MARIANNE.

Wel nu, dewyl myn druk u niet ter harte gaat,
Begeer ik nu, dat gy my in myn wanhoop laat;
Die zal myn eenigſte en myn laatſte toevlucht weezen,
En 'k weet één middel nog, dat my wel zal geneezen.

Zy wil henen gaan.

DORINE.

Nu, waar na toe? kom hier; myn kwaadheid is voorby,
En 'k voel toch eindlyk weêr het oude medely.

MARIANNE.

Dorine! kan men my geen andere uitkomſt geven,
Zie daar, ik zeg het u, ik kan niet langer leeven.

DORINE.

Nu kwel u zelf niet meer: de ſlag is nog te ontgaan.
Misſchien... maar zie, daar komt Valerius zelf aan.

VIERDE TOONEEL.

MARIANNE, VALERIUS, DORINE.

VALERIUS.

Mejuffer! men heeft daar een tyding my doen weeten,
Die 'k door verwondering niet ligtlyk zal vergeeten.

MARIANNE.

En welke?

VALERIUS.

Dat gy met Tartuffe trouwen gaat.

MARIANNE.

Het is voorzeker dat myn Vader daar op ſtaat.

VALERIUS.

Uw Vader?

MARIANNE.

Naar het ſchynt, zoekt hy zyn woord te breken,
En is my van de zaak zo aanſtonds komen ſpreeken.

VALERIUS.

Is dat in ernſt?

MARIANNE.

Ja wel in ernſt: geloof het vry;
En hy begeert met kracht dit huwelyk van my.

VALERIUS.

En wat beſluit hebt gy in dit geval genomen?

MARIANNE.

Dat weet ik zelf nog niet.

VALERIUS.

Het antwoord is volkomen!
Gy weet het niet?

MARIANNE.

Neen.

VA-

VALERIUS.
Niet?
MARIANNE.
Maar wat zoud gy my raên?
VALERIUS.
Wat ik u raaden zou? neem hem tot Bruigom aan.
MARIANNE.
Raad gy 't me?
VALERIUS.
ô Ja.
MARIANNE.
In ernſt?
VALERIUS.
Behoeft gy't nog te vraagen?
De keuze is heerlyk, en dient wel in acht geſlagen.
MARIANNE.
Uw raad gevalt my dan, en zal myn voorſchrift zyn.
VALERIUS.
'k Denk dat ge u naar dien raad zult voegen, zonder pyn.
MARIANNE.
Het doen zal my zo ligt, als u het raên, vernoegen.
VALERIUS.
Ik heb 't u maar geraên, om my naar u te voegen.
MARIANNE.
Om u vermaak te doen, wil ik my laaten raên.
DORINE.
'k Moet zwygen, om te zien hoe of dit hier zal gaan.
VALERIUS.
Nu zie 'k hoe gy bemint: ik ben braaf uitgeſtreken!
MARIANNE.
Ik bid, Mynheer! laat ons daar verder niet van ſpreeken.
Gy zegt dat ik den man, die my word aangeboôn,
Aanvaarden moet: wel nu, ik vind die raad zo ſchoon,
Dat

Dat ik beſloten heb my zelf daar naar te voegen,
En ik aanvaard hem dus, om u te vergenoegen.

VALERIUS.

Ik bid u, ſchuif de ſchuld op zulk een oogmerk niet:
Gy hebt die trouw reeds lang beraamd tot myn verdriet.
Want deez' beſchuldiging, zo valſch my aangewreven,
Dient maar om 't breeken van uw woord een glimp te gee-
ven.

MARIANNE.

't Is waar, gy hebt gelyk.

VALERIUS.

Gewislyk: uw gemoed
Heeft nimmermeer voor my oprechte min gevoed.

MARIANNE.

Heel wel! denk vry al wat gy wilt, 't zal my niet krenken.

VALERIUS.

Ik moet wel: uw gedrag dwingt my om dus te denken.
Maar myn getergde ziel komt mooglyk u nog vóór:
En 'k ga my elders ook verbinden, op uw ſpoor.

MARIANNE.

'k Geloof het wel: gy moet elks hart in min ontſteken
Door uw verdienſten...

VALERIUS.

Wil van geen verdienſten ſpreeken.
'k Bezit die niet: 'k moet zulks uit uw gedrag vermoên.
Maar 'k hoop een ander hart zal myn verlies vergoên.
Ik weet 'er een, zo dra 'k my van u zie ontſlagen,
Die, zonder bloozen, my haar weêrmin op zal dragen.

MARIANNE.

't Verlies is dan niet groot, Mynheer, dat ge ondergaat:
En gy zult ligtlyk u vertroôſten, maak ik ſtaat.

VALERIUS.

'k Zal doen wat mooglyk is om langer niet te draalen.
Een hart, dat ons vergeet, leert ons te zegepraalen.
't Leert hoe men op zyn beurt het weêr vergeeten moet,
En kan men 't niet, men moet toch veinzen dat men 't doet.

Nog langer om een hart, dat ons veracht, te ſmeeken,
Is lafheid, daar elk een met ſchande van zou ſpreeken.

MARIANNE.

Ik vind dat denkbeeld fraai, en vol verhevenheên.

VALERIUS.

Gewis; en ieder moet zulks pryzen, naar ik meen.
Hoe! wilt gy dat ik u ſteeds liefde toe zal dragen?
Dat uw gelaat altoos myn oogen zou behagen?
En, ſchoon een ander wierd met uwe trouw vereerd,
Een hart ſtandvaſtig bleef, dat gy niet hebt begeerd?

MARIANNE.

Geenzins; zulk een beſluit word zeer door my geprezen,
En 'k wenſchte dat de zaak alreeds zo verr' mogt wezen.

VALERIUS.

Gy wenſcht dit dan?

MARIANNE.

ô Ja.

VALERIUS.

't Is lang genoeg geterga.
Ik ga op 't oogenblik volbrengen 't geen gy vergt.

Hy doet een ſtap om heen te gaan, maar komt dadelyk terug.

MARIANNE.

Zeer wel.

VALERIUS.

Maar denk altoos, nu ik u moet verliezen,
Dat gy my zelve dwongt dit uiterſte te kiezen.

MARIANNE.

Zeer gaarne.

VALERIUS.

En dat ik, nu 'k myn eerſte min verban,
Hier in uw voorbeeld volg.

MARIANNE.

Wel, 't zy myn voorbeeld dan.

VALERIUS.

Nu, 'k zal u op dat woord dien dienſt naauwkeurig geeven.

MARIANNE.

Doe zo.

VALERIUS.

Gy ziet my nu, maar 't is voor al uw leven.

MARIANNE

Ter goeder uur.

VALERIUS.

Hy gaat heen, doch aan de deur zynde, keert hy zich om, en zegt:

Hoe?

MARIANNE.

Wat?

VALERIUS.

Heb ik het wel verſtaan?

Riept gy my niet?

MARIANNE.

Wie? ik? gy droomt.

VALERIUS.

Wel, 'k zal dan gaan.

Vaarwel!

MARIANNE.

Vaarwel, Mynheer!

DORINE.

Nu moet ik eens beginnen.
Wat buitenſpoorigheid! miſt gy dan beide uw zinnen?
Ik heb hier al dien tyd uw beider twiſt aanſchouwd,
Om eens te zien tot welk een eind gy komen zoud.
Hoor hier, Valerius!

Zy loopt naar Valerius, trekt hem by den arm te rug, waar tegen hy groote wederſtand ſchynt te bieden.

VALERIUS.

Wel nu, wat zal dit weezen?

DORINE, *hem naar voren trekkende.*

Kom hier.

VALERIUS, *zich poogende los te rukken.*

Neen, neen, myn ſpyt is al te hoog gerezen.
Laat los, ik ga voldoen aan 't geen zy my gebied.

DORINE.

Sta ſtil.

VALERIUS.

Neen, myn beſluit ſtaat vaſt: weêrhou my niet.

DORINE.

Ei!

MARIANNE.

'k Zie het wel: hy kan myn byzyn niet gedoogen.
't Zal 't beſte zyn, dat ik maar zelf wyke uit zyne oogen.

Zy wil vertrekken.

DORINE, *Valerius loslaatende, en Marianne naloopende.*

Nu de andre weêr. Waar heen?

MARIANNE.

Laat los.

DORINE.

Neen neen, kom kom!

MARIANNE.

Gy arbeid vrugteloos: ik keer niet wederom.

VALERIUS.

'k Zie dat myn oog nog meer haar gramſchap op komt wekken.
'k Ga my van haar ontſlaan, en ſtraks van hier vertrekken.

Hy wil heen gaan.

DORINE, *van Marianne naar Valerius loopende.*

Nu die! wat drommel zyt gy gek? ik zeg, blyfſtaan.
'k Haal pas den een te rug of de ander wil weêr gaan.

Zy trekt hen beide naar elkander.

VALERIUS.

Maar wat is uw beſluit?

MARIANNE.

Wat wilt gy toch verrichten?

DORINE. (lichten.
Maakt beiden eerſt weêr vreê, dan zal 'k uw druk ver-
Wat zotterny, zo lang te kibblen met elkaêr!

VALERIUS.

Gy hebt gehoord, wat ik verdragen moeſt van haar.

DORINE, *tegen Marianne.*

En gy, hoe kunt ge om zulk een beuzling u ontſtellen?

MARIANNE.

Was ik verpligt my dus van hem te laaten kwellen?

DORINE, *tegen Valerius.*

't Is weêrzyds zotterny! zy heeft geen andre zorg
Als u getrouw te zyn: hier voor blyf ik u borg.

Tegen Marianne.

Hy mint geen andre als u; zyn eenigſte begeeren
Is om uw Man te zyn: dit durf ik u wel zweeren.

MARIANNE

Waarom gaf hy my dan zo hatelyk een raad?

VALERIUS.

Waarom verzogt zy die van my op heeter daad?

DORINE.

Wat zyt gy gek! laat ik uw beider hand ontfangen.

Tegen Valerius.

Gy eerſt.

VALERIUS, *zyn hand aan Dorine reikende.*

Waar toe?

DORINE, *tegen Marianne.*

Nu gy; kom, wil my de uwe ook langen.

MARIANNE, *haare hand ook geevende.*

Maar wat beduid dit toch?

DORINE.

Kom, doe maar 't geen ik heet.

Terwyl zy hunne handen in elkander legt.

Hoor, gy bemint elkaêr, meer dan gy zelf nog weet.

VALERIUS.

Ach! laat dan op deez' ſtond wat minder weêrzin blyken.

En uw gramstorig oog niet langer 't myne ontwyken.

Marianne wend haar oogen langzaam tot Valerius, en ziet hem met een grimlachje aan.

DORINE.

Verliefden pleegen niets als alle zotterny.

VALERIUS.

Ach! waar toe my zo fel gefolterd? 't sta my vry,
Dat ik een weinig klaag', terwyl gy schiept behagen,
My zulk een droeve zaak zo ernstig voor te dragen.

MARIANNE.

Maar uwe ondankbaarheid was my de grootste spyt.

DORINE.

Stelt dit pleidooi eens uit tot op een' andren tyd;
En zorgen we om 't gevaar van dezen echt te ontduiken.

MARIANNE.

Wat middlen kunnen wy hier toe met nut gebruiken?

DORINE.

Men neem' maar alles, wat ons helpen kan, te baat.
Uw Vaders opzet is al te ongerymd een daad.

Tegen Marianne.

Gy, wil ter dege uw' geest omtrent uw' Vader scherpen,
En houd u, of ge u wilt volkomen onderwerpen.
Zo kunt gy mooglyk, kwam de nood wat sterk eens aan,
Door uitstel dezen band nog een'gen tyd ontgaan.
Door tyd te winnen word al dikwils veel gewonnen;
Geveinsde ziekte zal u heden baaten konnen,
En morgen steld men weer wat anders in het werk,
't Welk tegen het gevaar ons weêr op nieuw versterk'.
Dan kome 'er voorspook by, of tovery, of droomen,
Dan breekt een spiegelglas, dan word een lyk vernomen;
In 't eind', het loop' zo 't wil, gy word toch, buiten hem,
Aan niemand ooit getrouwd, ten zy uw mond zulks
En, op dat de uitslag u niet al te veel verblinde, (stemm';
Zo wacht u, dat men u ooit by elkander vinde.

Tegens Valerius.

Vertrek in allen spoed; spoor zelf uw Vrienden aan,

Op

. heb de mynen ook, waarom ik anders doe.
Het ware een zotheid hem nu langer te verſchoonen,
Die myn getergde toorn zo lang heeft durven hoonen,
Door zyn ſchynheiligheid en opgeblazen waan,
Die zo veel onluſt in dit huis heeft doen ontſtaan.
Hy kon reeds veel te lang myns Vaders geeſt regeeren,
En heeft Valerius en my getracht te onteeren.
Het is nu hoog genoeg: zyn ſnoodheid dient geſtuit;
En 't ſchynt de hemel zelf werkt meê tot dit beſluit:
Door deez' gelegenheid ſchynt hy voor ons te waaken.
Wy zullen die in eind' ons ook ten nutte maaken.
Wierd deze kans verzuimd, 'k verdiende naderhand,
Dat my de wraak nooit weêr zo gunſtig kwam ter hand.

ELMIRE.

Maar Damis! . . .

DAMIS.

Neen, Mevrouw! 'k moet nu my zelv' geloven.
Ik kom door dit geluk myn vorig leed te boven. (maak
En wat ge ook zegt, gy tracht vergeefs my thans 't ver-
Te ontneemen, om my zelv' te dienen van de wraak.
'k Ga zulks op 't oogenblik myn' Vader kenbaar maaken.
Maar zie eens . . . juiſt van pas komt hy ons zelf genaaken.

VYFDE TOONEEL.

ORGON, ELMIRE, TARTUFFE, DAMIS.

DAMIS.

Verneem, myn Vader! hier een zonderling geval,
Dat aanſtonds is gebeurd, en u verwondren zal.
Gy ziet u ſchoon betaald voor al uw vriendlykheden.
Deez' vroome Heer, aan wien ge uwe gunſten woud beſte-
Heeft ons ten klaarſte van zyn meening onderregt, (den,
En op het ſcherden van uw bed zich toegelegt.
Ik heb hem juiſt verraſt, terwyl hy, hier gezeten,

DERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

DAMIS, DORINE.

DAMIS.

Dat ik voor altoos blyv' van alle heil verſteken!
De waereld nooit van my dan als een ſchelm moog' ſpreeken,
Zo ik ontzien zal magt of vaderlyk gezag,
En nu niet waagen zal een' doodelyken ſlag.

DORINE.

Op alle vriendſchap, wil zo ſterk u niet beroeren,
En laat de drift u niet van 't ſpoor der reden voeren.
Uw Vader heeft dit ſlus wel lagchende gezegd,
Maar 't is daarom tot nog juiſt niet te werk gelegd.

DAMIS.

Ik zal het huwelyk van dezen ſchelm wel breeken,
Zo 'k ſlechts twee woorden in 't geheim met hem mag ſpreeken.

DORINE.

Ik bid u, ga te werk met een bedaard gemoed!
Gy wekt uws Vaders haat, zo ge op Tartuffe woed;
Hy zou veel meer om hem, als om zich zelv' u ſtraffen:
Betrouw uw Moeder, zy zal beter raad verſchaffen.
'k Weet dat zy op zyn' geeſt zeer veel vermogen heeft;
Hy toont zich ſteeds voor haar gedienſtig en beleefd.
't Zou niet onmooglyk zyn, dat zy hem kon bekooren.
Mogt dit eens zyn, ons ware een heerlyk lot beſchoren!
Zy heeft hem hier ontboôn. Dus laat haar ſlechts begaan.
Zy zal zyn meening op dit huwlyk onderſtaan.
De zaak in goeden ernſt hem eens voor oogen ſtellen,
En 't droevige gevolg van zulk een' echt voorſpellen.
Dus zal zy 't allerbeſt geraaken achter 't wit.

Zyn

Zyn knecht heeft daadlyk my gezegd dat hy nog bid,
Maar dat hy ſtond gereed om aanſtonds af te komen.
Dus ga: hy zal van my wel worden waargenomen.

DAMIS.

Ik denk dat ik by dit geſprek wel weezen mag.

DORINE.

Gantſch niet.

DAMIS.

'kZal ſpraakloos zyn, en maaken geen gewag.

DORINE.

Ja, 't is my wel bekend hoe gy uw drift kunt temmen.
En dit waar 't middel juiſt om hier de zaak te ſtremmen.
Ga heen.

DAMIS.

Neen, 'k wil bedaard eens hooren dit geſprek.

DORINE.

Wat kunt gy laſtig zyn! hy komt: ik bid vertrek.

TWEEDE TOONEEL.

TARTUFFE, DORINE.

TARTUFFE, *hard ſpreekende tegen zyn' knecht, die binnen is, op het zien van Dorine.*

Nu, Laurens! draag wel zorg voor myn gebedeboeken.
En wil toch voor u zelv' naar geeſtlyk voedzel zoeken.
Indien men naar my vraagt, ik ga by arme liên,
Om hen, in hunne elend', een aalmoes aan te biên.

DORINE.

Wat opgeblazenheid! en wat gemaakte reden!

TARTUFFE.

Wat zegt gy?

DORINE.

Ik heb laſt . . .

TARTUFFE.

Wat zie 'k! ô ſchaamteloos kleeden!

Zyn neusdoek uit zyn zak halende

Daar, neem die neusdoek, eer ge uw boodſchap my be-

DORINE. (richt.

Waar toe?

TARTUFFE.

Die boezem toe! my hindert dit gezicht.
Zulk een vertooning kan onze eerbaarheid verkrachten,
En wekt in ons gemoed ſlechts weeldrige gedachten.

DORINE.

't Moet wezen dat uw hart al ligtlyk word geraakt,
En dat het vleeſch op u een' grooten indruk maakt.
'k Begryp niet door wat luſt uw boezem word bezeten,
Wat my belangt, ik zou zo ligt daar niet van weeten.
En, ſchoon 'k u naakt zag ſtaan, 'k verklaar u op myn trouw,
Dat uw poſtuur me in geen bekooring brengen zou.

TARTUFFE.

Zo gy my ſtraks niet wilt uw byzyn zien ontweken.
Zo zwyg, of zyt voor 't minſt wat zediger in 't ſpreeken.

DORINE.

Ei blyf: zo ſtraks vertrek ik zelf: dus zyt te vreên.
'k Heb maar één enkel woord, dan laat ik u alleen.
Mevrouw begeert met u eens in geſprek te treden;
Zo gy zulks toeſtaat, komt ze op 't oogenblik beneden.

TARTUFFE.

Helaas! zeer gaarne.

DORINE.

„ Ei, ei! hoe word die toon verzacht!
„ Ik twyfel nu niet meer aan 't geen ik heb gedacht."

TARTUFFE.

Maar komt zy haaſt?

DORINE.

Gewis; zy zal zo daadlyk komen...
Vaarwel, ik ga: ik heb Mevrouw daar reeds vernomen.

DER-

DERDE TOONEEL.

ELMIRE, TARTUFFE.

TARTUFFE.

Dit 's hemels dierbre gunst u t' allen tyd bewaar',
En in gezondheid u naar ziel en ligchaam ſpaar',
Is de onbevlekte wenſch van hem, die in geweten,
Zich durft de nedrigſte van 's hemels dienaars heeten.

ELMIRE.

Uw kriſtelyke wenſch verpligt me op 't hoogſt, Mynheer!
Doch zet u nevens my een oogenblik hier neêr.

TARTUFFE.

Zyt gy nu van uw ziekte en hoofdpyn gantſch ontheven?

ELMIRE.

ô Ja; de laatſte koorts heeft my geheel begeven.

TARTUFFE.

Schoon myn gebeên niet zyn van zulk een groote kracht
Dat zy iets hebben tot uw' welſtand toegebracht,
'k Heb echter al dien tyd my nimmer neêrgebogen,
Of 'k had ook teſſens uw behoudenis voor oogen.

ELMIRE.

Uw yver heeft zich zelv' te ſterk ontruſt voor my.

TARTUFFE.

Mevrouw! uw welſtand is niet te achten naar waardy.
En 'k had, voor uw behoud, myn eigen graag geſchonken.

ELMIRE.

De kriſtenliefde kan u al te ſterk ontvonken.
Ik blyf u zeer verpligt voor zo veel gunſt en trouw.

TARTUFFE.

Ik doe voor u veel min dan gy verdient Mevrouw!

ELMIRE.

Ik ben verheugd dat wy hier alles zyn ontweken,
Wyl ik u over iets gewichtigs heb te ſpreeken.

TAR-

TARTUFFE.

Ik ben ook als verrukt; wyl my 't geluk komt biên
Het tydſtip, om my eens met u alleen te zien.
War heb ik menigmaal tot op den dag van heden,
Doch altyd vrugteloos, om dit geluk gebeden!

ELMIRE

'k Heb ſlechts een enkle vraag aan u te doen; niet meer.
Waar ik uw innerlyk gevoelen op begeer.

TARTUFFE.

Ik wacht ook van myn' kant, dat gy my zult verſchoonen,
Indien ik u den grond myns harten kom vertoonen.
En 'k zweer u, zo ik hier 't gezelſchap ooit ontvlood,
Dat zulks uit haat tot u in geenendeele ſproot;
Maar dat ik altoos dacht dat zulks uw deugd kon deeren.
Ja, denk veel eerder dat my de yver kon verheeren,
En ik, uit zuivre drift . .

ELMIRE.

'k Neem 't u niet kwalyk af.
'k Denk dat myn zielsgevaar u die bekomring gaf;

TARTUFFE, *terwyl hy de toppen van haare vingeren zamendrukt.*

ô Ja, Mevrouw! hier voor voel ik een drift ontbranden....

ELMIRE.

ô Foei! wat knypt gy my!

TARTUFFE.

Dat ik u druk de handen
Geſchied uitkwaadheid niet: wil toch zulks niet vermoên.
'k Betuige u eer dat ik . . .

Hy legt zyne hand op haare knie.

ELMIRE.

Wat wil uw hand daar doen?

TARTUFFE.

Ik voel uw kleed: die zyde is aangenaam te ſtreelen.

ELMIRE.

Ei, laat toch af; ik kan dat kittelen niet veelen.

TAR-

TARTUFFE.

Hoe ſchoon is deze ſtof, en keurlyk uitgezocht!
In welk een' goeden ſmaak word alles thans gewrocht!
Men heeft nooit eeuw als deze in kunſten uit zien ſteeken.

ELMIRE.

't Is waar. Maar laat ons eens van onze zaaken ſpreeken.
'k Hoor dat myn Man van zyn beloften af wil gaan,
En u zyn Dochter bied: 'k bid, zeg me, is daar iets aan?

TARTUFFE.

Hy heeft m'er van gezegd: maar om't u recht teontdekken,
Dit is't geluk juiſt niet, waar naar myn wenſchen ſtrekken.
'k Zie langs een' andren kant ook nog aanloklykheên,
En al myn poging ſtrekt tot hun bezit alleen.

ELMIRE.

't Is dat uw hooge geeſt aan't aardſch niet is verbonden.

TARTUFFE.

In dezen boezem word geen hart van ſteen gevonden.

ELMIRE.

'k Denk dat een Hemelſch goed alleen uw zinnen ſtreelt,
En dat u all', wat ons de waereld ſchenkt, verveelt.

TARTUFFE.

Hoe ſterk de geeſt ook moog tot 's Hemels ſchoonheên (neigen,
Zulks dooft de drift niet uit, ligchaamlyk aan ons eigen.
En onze zinnen zyn al ligtelyk geraakt, (maakt;
Op't zien eens werkſtuks, 't welk de hemel ſchiep vol-
De weerſchyn van dien glans ſchynt in al uws gelyken,
Maar boven al in u, op 't heerelykſt te pryken;
En 'k vind in uw gelaat iets minnelyks gedrukt,
Dat yders oog bekoort, en yders hart verrukt.
Ik zie uw wang verſierd met wondre aanvalligheden;
't Vernuft blinkt in uw oog, en 't ſchoon in alle uw leden,
En 'k heb u nooit gezien, of 'k heb, volmaakte beeld!
Bedankt den oorſprong, die zo ſchoon u heeft geteeld;
Toen ik de gaven, die in uwen boezem woonen,
De aanloklykheên, die in uw ligchaam zich vertoonen,
Erkende, heeft in 't eind een werkſtuk zo volmaakt,

My

My met verwondring eerſt, daar na met min geraakt.
Ik duchtte in 't eerſt, dat ik, door zulk een min ontſteken
Myn deugd opofferen, de zonde in 't hart ging kweeken.
En 'k had reeds vaſtgeſteld, voor altoos u te ontvlien;
En van een lokaas, zo verleidend, aftezien, (prezen!
Maar 'k heb in 't einde ontdekt, ô ſchoonheid nooit vol-
Dat deze zuivre vlam niet kan misdadig weezen:
En dat, wyl ſchaamte hier in geenendeel mêe ſtryd,
't My vryſtaat, u myn hart te hebben toegewyd.
'k Beken, het is zeer ſtout, dat ik dus, zonder ſchroomen
Durf met dit nietig hart voor u ten offer koomen.
Maar al het heil, dat ik in dit vooruitzicht wacht,
Ligt in uw vriendlykheid, niet in myn eigen kracht.
Op u ruſt al myn hoop, en al 't geen my kan ſtreelen;
Gy kunt my lyden doen, of myne ſmarten heelen,
En 't is uw vonnis, daar myn ziel alleen naar haakt,
Dat my in 't onheil ſtort, of myn geluk volmaakt.

ELMIRE.

De ondekking van uw min is waarlyk overaardig;
Maar ook, ronduitgezegt, niet min verwondrenswaardig.
Gy moeſt wat meerder op uw hoede zyn, naar 'k acht.
Zo rockloos een beſluit dient ryper overdacht.
Een heilige, als gy zyt, van elk alom geprezen....

TARTUFFE.

Een heilge laat niet na daarom een menſch te weezen.
Want die hemelſch licht van uw volmaaktheid ziet,
Houd op een licht te zyn, en kent de reden niet.
Gy ſtaat verbaaſt, hoe ik dit all' u durve ontvouwen.
Maar 'k ben geen Engel; neen, wil me als een menſch be-
En zo zich uw gemoed aan myne reden ſtoort, (ſchouwen
Straf uw bevalligheid: die heeft my 't eerſt bekoord.
Zo vaak ik op my zag uw glansryke oogen daalen,
Koſt gy op myne ziel de zege altyd behaalen,
En uwe vriendlykheid, die allen weêrſtand tart,
Verwon den weêrſtand van myn tegenworſtlend hart.

Gebeden, vaſten en getraan, niets kon gelukken; (ken.
Daar ſtond niets voor: ik moeſt voor uwe ſchoonheid buk-
En daar die vlam reeds lang door oog en zuchten bleek,
Word nu myn tong myn tolk, op dat ik klaarer ſpreek'.
Zo uw goedaardigheid met meêly wil beſchouwen,
Den brand van hem, dien gy voor uwen ſlaaf moogt houên,
U koſt vernederen tot my zo nietig menſch,
En ge, onverhoopt, met gunſt beſtraalde mynen wenſch,
Dan zal ik voor altoos, ô oorſprong van myn lyden!
My offren aan uw' dienſt, myn hulde alleen u wyden.
Ook is uwe eer by my behoed voor alle ſchand,
Geen onraad immermeer te vreezen van myn' kant.
Laat vleijers van het Hof, waar na veel vrouwen haaken,
Vry onbeſcheiden zyn, en alles ruchtbaar maaken,
Zich ſteeds beroemen op een gunſt, hen toegeſtaan,
En brengen op de ſtraat't geen heimlyk word gedaan,
Hun losſe tong kan nooit vertrouweling ontbeeren;
By wien zy 't outer, waar ze op offren, zelf onteeren.
Wy zyn van andren aard; word ons ooit gunſt bereid,
By ons is de eer ſteeds in volkomen zekerheid, (gen,
Want deugd, en goede naam, waar voor wy angſtig zor-
Verſtrekken onze min voor meer als duizend borgen.
Men vind by ons alleen, aanvaard men eens ons hart,
Een liefde zonder ſchroom, een welluſt zonder ſmart.

ELMIRE.

Ik heb u aangehoord; en uw begaafde reden
Weet my uw inzicht al heel krachtiglyk te ontleden.
Maar denkt gy wel dat ik 'er ligt toe komen kan,
Om eens uw' fraaijen gloed te ondekken aan myn' man?
En dat, indien ik hem ging van uw liefde ſpreeken,
De vriendſchap, die hy u betoond heeft, ſtraks zou bree-(ken?

TARTUFFE.

Uw goedertierenheid is 't kenmerk van uw' aard.
Schoon myn vermetelheid u toeſchynt ſtraffenswaard,
Gy zult, gy zult in my een menſchlyk zwak verſchoonen,
En my vergeeven, zo myn drift u kwam te hoonen:

En

En als ge u zelf beſchouwd, herdenk in uw gemoed
Dat ik niet blind ben, maar een man van vleeſch en bloed.

ELMIRE.

Een ander zou hier ligt geen oogenblik verliezen,
Maar ik wil nog met u een' zagter weg verkiezen.
'k Zal van't gebeurde niet den minſten ſchyn doen zien,
Mits dat gy van uw' kant my ook uw hulp wilt biên:
Vermaan myn' Man, zo hy de reedlykheid ooit minde,
Dat hy myn Dochter aan Valerius verbinde.
En gy, ontſla zyn woord, indien gy uw gemoed
Hier niet bezoedelen wilt met eens anders goed.

VIERDE TOONEEL.

ELMIRE, TARTUFFE, DAMIS.

DAMIS, *uit een klein vertrekje komende, waar in hy zig verborgen had.*

Neen, neen Mevrouw! men moet dit nieuws eens ruchtbaar maaken.
'k Heb alles hier gehoord: 't zyn waarlyk fraaije zaaken!
't Schynt dat de hemel zelf my hier heeft heengebracht,
Totſtraffe eens booswichts, die myn' ondergang betracht;
En thans gelegendheid verſchaft om my te wreeken
Van zyne hoogmoed, en geveinsde huichlaars ſtreeken.
Ik moet myn' Vader eens den waaren aart doen zien,
Van zulk een fielt, die hier zyn liefde u aan durft biên.

ELMIRE.

Neen Damis! 'k ben te vreên, wil hy zich wyzer dragen.
'k Heb myn vergifnis hem daarom niet afgeſlagen.
Doe zulks van uw' kant ook, of doe 't voor't minſt om my.
Waar toe is't nodig dat die zaak elk kenbaar zy?
Een eerelyke vrouw lagcht met die dwaaze grillen,
En zou haar' Man niêt eens daar mede ontſtellen willen.

DAMIS.

Gy hebt, zo gy zulks doet, uw redenen daar toe.

Ik

. heb de mynen ook, waarom ik anders doe.
Het ware een zotheid hem nu langer te verſchoonen,
Die myn getergde toorn zo lang heeft durven hoonen,
Door zyn ſchynheiligheid en opgeblazen waan,
Die zo veel onluſt in dit huis heeft doen ontſtaan.
Hy kon reeds veel te lang myns Vaders geeſt regeeren,
En heeft Valerius en my getracht te onteeren.
Het is nu hoog genoeg: zyn ſnoodheid dient geſtuit;
En 't ſchynt de hemel zelf werkt meê tot dit beſluit:
Door deez' gelegenheid ſchynt hy voor ons te waaken.
Wy zullen die in eind' ons ook ten nutte maaken.
Wierd deze kans verzuimd, 'k verdiende naderhand,
Dat my de wraak nooit weêr zo gunſtig kwam ter hand.

ELMIRE.

Maar Damis! . . .

DAMIS.

Neen, Mevrouw! 'k moet nu my zelv' geloven.
Ik kom door dit geluk myn vorig leed te boven. (maak
En wat ge ook zegt, gy tracht vergeefs my thans 't ver-
Te ontneemen, om my zelv' te dienen van de wraak.
'k Ga zulks op 't oogenblik myn' Vader kenbaar maaken.
Maar zie eens . . . juiſt van pas komt hy ons zelf genaaken.

VYFDE TOONEEL.

ORGON, ELMIRE, TARTUFFE, DAMIS.

DAMIS.

Verneem, myn Vader! hier een zonderling geval,
Dat aanſtonds is gebeurd, en u verwondren zal.
Gy ziet u ſchoon betaald voor al uw vriendlykheden.
Deez' vroome Heer, aan wien ge uwe gunſten woud beſte-
Heeft ons ten klaarſte van zyn meening onderregt, (den,
En op het ſchenden van uw bed zich toegelegt.
Ik heb hem juiſt verraſt, terwyl hy, hier gezeten,

Zyn vuile luſten aan uwe Ega dorſt doen weeten.
Zy is van zachten aard, en wil dat dit bedryf,
Zo ſnood en ſchandelyk, voor u verborgen blyv',
Maar ik kan zulk een daad in geenendeel verſchoonen.
En die te heelen, zou te ſterk myn' Vader hoonen.

ELMIRE.

Ik ben van oordeel dat een vrouw niet wyslyk doet,
Wanneer ze, om dwaaze reên, ontruſt haar mans gemoed.
Onze eer ligt daar niet in; geen taal zal ons ooit deeren.
Wy weeten, dat 's genoeg, alle oneer af te keeren;
En gy, myn Zoon! uw tong had dus niet uitgeſpat,
Indien ik iets op u te zeggen had gehad.

ZESDE TOONEEL.

ORGON, TARTUFFE, DAMIS.

ORGON.

ô Hemel! is het waar? en kan ik zulks geloven?

TARTUFFE.

ô Ja, myn Broeder! wil my van uw gunſt beroven.
Ik ben misdadig, 'k ben een zondaar, boos van geeſt,
En de allerſnoodſte, die op aarde ooit is geweeſt.
Elk uur, elk oogenblik van myn onzalig leven,
Is met bedrog bevlekt, met gruwelen doorweven.
En 'k zie, de hemel, die my eindlyk ſtraf bereid,
Wil my vernederen by deez' gelegenheid.
Met hoe veel euveldaên en kwaad men my beſchuldig',
'k Verdedig my geenzins; ik ly' myn ſtraf geduldig.
Kom, wapen uwen toorn, en twyfel toch niet meer,
Maar jaag me uw huis uit als een booswicht zonder eer.
De felſte ſmaad, dien gy my aandoet, is rechtvaardig,
En 'k ben nog erger, en nog grooter ſtraffe waardig.

OR-

ORGON, *tegen Damis.*

Hoe, ſnoode! tracht gy nu, door valſch verdichte reên,
De deugd van dezen man dus met den voet te treên?

DAMIS.

Hoe, zal die ſchurk, met zyn geveinsd gelaat, myn'Vader
Nu nog doen twyfelen? . . .

ORGON.

Ik zeg u zwyg, verrader!

TARTUFFE.

Ach! laat hem ſpreeken: gy verongelykt uw kind.
Sla toch het geen hy zegt, zo ligt niet in den wind.
En waarom heeft uw toorn my niet reeds lang verwezen?
Weet gy in 't einde wel, waar toe 'k in ſtaat zou weezen?
Vergaap niet langer u aan d' uiterlyken ſchyn:
Ik ben in geenendeel, dien gy my waant te zyn.
Gy koſt te lang op myn geveinsde deugden bouwen,
Maar wil niet langer op 't uitwendige u betrouwen.
'k Ga voor godvruchtig door, by ieder die my ziet:
Maar Broeder! inderdaad ben ik een deugeniet.

Zich naar Damis wendende.

ô Ja! myn waarde Zoon! noem my een' eereloozen,
Een ſchandvlek een veraêr, een ſchuim van alle boozen.
Of zo ge een' naam weet, die nog ſchandelyker zy,
Ik heb het all' verdient: uw wraak verdelge my.
Ik wil op myne knieên, ter ſtraf my overgeeven,
Voor alle de euveldaên, die 'k immer heb bedreven.

ORGON, *tegen Tartuffe.*

Rys, Broeder! 't is te veel.

Tegen zyn' Zoon.

Berouwt u niet uw haat,
Verraêr!

DAMIS.

Is 't mooglyk dat ge u nog verleiden laat? . .

ORGON, *tegen Damis.*

Ontaarde! zwyg.

Tegen Tartuffe, die nog geknield legt.

Rys op; kniel toch niet langer, Broeder!

Tegen zyn' Zoon

Vervloekte ſchendbrok!

DAMIS.

'k Word hoe langer hoe verwoeder...

ORGON.

Ik breek u hals en been, zo 'k u nog langer hoor.

TARTUFFE.

Ach Broeder! dat uw geeſt zich toch niet meer verſtoor'.
'k Wil alles lyden, ja uw byzyn eer ontvlieden,
Dan dat hem 't mintſte leed ooit zou om my geſchieden.

ORGON, *tegen Damis.*

Ondankbre!

TARTUFFE

Ach! ſpaar hem toch! ik ſmeek u op myn kniên,
Schenk hem vergiffenis!

ORGON, *Tartuffe aanſtonds opheffende.*

Ô Moet ik dit nog zien?

Tegen zyn' Zoon.

Aanſchouw zyn goedheid, ſchelm!

DAMIS.

Maar Vader! . . .

ORGON.

Zult gy zwygen?..
'k Zie nu wat u dus doet ten top van boosheid ſtygen.
Gy zwoert hem altezaam' een' algemeenen haat;
Vrouw, Kinderen en Meid, 't berokkent al hem kwaad.
Men ſtelt hieronbeſchaamd in't werk de ſnoodſte ſtukken.
Omdezen vroomen man, dien'khoogacht, myteontrukken.
Maar weet, hoe meer gy wroet om hem het hoofd te biên,
Hoe meer gy, tot uw ſpyt, hem in myn gunſt zult zien,
Ik ga my haaſten om myn Dochter hem te geeven,
Op dat gy allen moogt van ſpyt en gramſchap beven.

DAMIS.

Zo meent gy dat de gift van zuſter hem bekoort?

ORGON.

Ja, ſchelm! en 't huwelyk gaat nog deez' avond voort.
O! 'k tart u allen uit, en 'k zal u overtuigen
Dat ik hier meeſter ben, en elk voor my zal buigen.
En gy, erken ſtraks dat uw haat zo veel re u dreef.
Val hem te voet, en ſmeek dat hy uw ſchuld vergeev'.

DAMIS.

Wie, ik? voor een ſchavuit, van eere en deugd verbaſterd?

ORGON.

Hoe! zou ik dulden, dat gy hem nog meerder laſtert?
Waar is myn ſtok . . .

Tegen Tartuffe.

Weêrhou my niet in dezen ſtaat...

Tegen zyn' Zoon.

Draag zorg dat gy myn huis op 't oogenblik verlaat.
En heb de ſtoutheid niet daar ooit weêr in te treden.

DAMIS.

't Is wel, ik zal dan gaan . . .

ORGON,

'k Verſta niet meerder reden.
Ga, en denk nooit u met myn goed verrykt te zien.
'k Onterf u, en ik ſchenk myn' vloek u bovendien.

ZEVENDE TOONEEL.

ORGON, TARTUFFE.

ORGON.

Te onteeren zulk een' man, zo heiligzo verheven! . . .

TARTUFFE.

ô Hemel! wil 't em 't kwaad, dat hy my deed, vergeeven!
Ach! Broeder! wiſt gy eens hoe 't my doorgrieft met ſmart,
Dat iedereen my poogt te rukken uit uw hart.

ORGON, *met een zwaare zucht.*

Ach!

TARTUFFE.

'k Rep niet van de daad, maar 't enkel overdenken
Van deze ondankbaarheid zal my de zinnen krenken.
De ſchrik zit my in 't bloed... myn hart is zo bekneld,
Dat ik niet weet... ik vrees, myn dood is vaſtgeſteld.

ORGON, *met de traanen in de oogen naar de deur lopende, waar door zyn Zoon vertrokken is.*

Ô Schelm! gy zyt bytyds myn gramſchap nog ontdoken.
't Berouwt my dat ik u den hals niet heb gebroken.
Myn Broeder! 'k bid bedaar; ontſtel u niet te veel.

TARTUFFE.

Vergun my dat ik ſtuit dit bitter huiskrakeel:
Ik ben 'er de oorzaak van, ik kwam hier de onruſt wekken.
En 't is noodzakelyk dat gy my laat vertrekken.

ORGON.

Wat 's dit? gy meent dit niet.

TARTUFFE.

'k Leg voor hun haat te bloot.
Zy zullen alles doen, op dat gy me ook verſtoot.

ORGON.

Dat zy zo: ziet gy niet dat zy myn hart niet raaken.

TARTUFFE.

Zy zullen tegen my nooit hun vervolging ſtaaken.
En deez' beſchuldiging, zo liſtig my gedaan, (aan.
Neemt ge in 't vervolg misſchien voor zuivre waarheid

ORGON.

Neen, Broeder! waarlyk nooit.

TARTUFFE.

Ik moet my van u ſcheiden.
Hoe ligtlyk kan een vrouw het hart eens mans verleiden!

ORGON.

Neen, nooit.

TAR-

TARTUFFE.

Helaas! hun haat volgt my te hevig na.
Ik kan hunn' aanslag best verydlen, als ik ga.

ORGON.

Neen blyf, verlaat my niet, of gy verkort myn leven.

TARTUFFE.

Wel nu, ik moet me aan uw besluit dan overgeven.
Nochtans, indien . . .

ORGON.

Ei, zwyg . . .

TARTUFFE.

Wel, 't zy dan afgedaan.
Maar 'k zie nu klaar wat weg ik thans heb in te slaan. (ken,
Want de eer is teêr, en zo 'k de vriendschap niet wil kren-
Moet ik vermyden al't geen de argwaan stof kan schenken,
En altoos 't byzyn van uw Echtgenoote ontvliên.

ORGON.

Neen, 'k wil dat gy haar steeds, ten spyt van hen, zult zien.
Wat vreugd, dat ik den list verydel, dien ze u brouwden!
'k Wil dat gy dagelyks haar zult gezelschap houden.
Dit 's nog niet all': om haar te barsten doen al t' zaam',
Begeer ik, buiten u, geen' andren erfgenaam.
Ik ga op staande voet, in bondigen geschrifte,
U maaken al myn goed, in een volkomen gifte.
Een Schoonzoon, en een vriend van zulk een eedlen aart,
Is meer dan Vrouw, of Zoon, of Kinderen my waard.
Wel nu, aanvaard gy niet, 't geen ik zo gul u biede?

TARTUFFE.

Dat 's hemels wil, Mynheer! in alle ding geschiede.

ORGON.

Die lieve man! Welaan, men stell' dit in geschrift,
En dat de nyd vry barste in haar ontzinde drift.

Einde van het derde Bedryf.

VIERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

CLEANTES, TARTUFFE.

CLEANTES.

Elk ſpreekt van dit geval: en, wilt gy my geloven,
't Verſtrekt niet tot uw eer, maar om die uit te doven;
En 'k heb u hier van pas gevonden, om meteen,
U myn gedachten in twee woorden net te ontleên.
Ik zal niet melden 't geen ik van de zaak hoor zeggen:
'k Zoek die zelf liever in uw voordeel uit te leggen.
'k Vooronderſtel nu eens, dat ge op een valſch bericht,
Van Damis zyt gehoond en al te los beticht,
Is't niet der Chriſtnen pligt genaê voor hoon te ſchenken?
Zyn' haat te doven? op geen wraakzucht ooit te denken?
Begeert gy dat nu, om uw onderling gekyf,
Een Zoon, uit 's Vaders huis voortaan gebannen blyv'?
Ik ſtel 't vrymoedig, en wel ernſtig u te voren: (ſtoren.
Daar 's groot noch klein, die aan deez' daad zich niet zal
Dus leg de zaak weêr by: dit is de beſte raad;
Eer die meer kwaad baart en tot hooger onluſt gaat.
Toon dat gy ſlechts hierom in gramſchap hebt geſchenen,
En wil een' Vader weêr met zynen Zoon vereenen.

TARTUFFE.

Helaas! wat my betreft, 'k ben daar toe zeer bereid:
Ik zoek geen wraak, en weet van gevoeligheid.
Geloof me, ik zal voor hem geen haat in 't harte voeden.
Ik wenſchte zelf, dat ik zyne achting kon behoeden.
Maar 's hemels wil, Mynheer! verhindert dit beſluit:
Hy koom' hier nooit weêr in, of ik, ik moet 'er uit.
Na zulk een bittre daad, die nooit had zyns gelyken,

Is

Is 't nodig dat we altoos elkanderen ontwyken.
Wat elk geloven zou is lichtelyk te raên.
En 'k moeit verzekerd zyn van nooit den blaam te ontgaan,
Dat ik, indien ik myn' beſchuldiger nu vleide,
De ſchuld hier door bewees, die hy alom verſpreidde;
En ik, getroffen door een billyk naberouw,
Hem had te vreên geſteld, op dat hy zwygen zou.

CLEANTES.

Gy weet uw redenen zeer kunſtig te doorweven,
En die, ſchoon verr' gezogt, een ſchoonen glimp te geven.
't Belang des hemels dringt te ſterk op uw gemoed.
Heeft hy ons nodig om zyn wraak te zien geboet?
Laat ſlechts de zorg van 't kwaad te ſtraffen hem bevolen.
Gy zult, genadig zynde, op 't ſpoor der deugd niet dolen.
Ons voorſchrift zy alleen te volgen 's hemels wil.
En ſtellen we ons gemoed daar in geruſt en ſtil.

TARTUFFE.

Ik zeide u reeds dat ik hem alles heb vergeven:
En dit is ſtipt genoeg naar 's hemels voorſchrift leven.
Maar hier met hem, na dat die hoon my is geſchied,
Op nieuws te woonen, is des hemels voorſchrift niet.

CLEANTES.

Maar is 't zyn voorſchrift dan, zo ſtraks by 't woord t (vatten.
Een' Vader, wien zyn toorn tot dwaasheid uit doet ſpat
Een gift te aanvaarden, in zyn drift aan u gedaan, (ten?
Waar naar gy nooit met recht en billykheid kunt ſtaan?

TARTUFFE.

Geen, die my kent, zal ooit in zyn gedachten komen,
Dat ik zyn gifte heb uit baatzucht aangenomen. (ſtoord,
Al 's waerelds goed heeft nooit de ruſt myns harts ver-
En haar bedrieglyk ſchoon heeft nooit myn oog bekoord.
Dat ik beſloten heb van zyne hand te ontfangen,
De gift, die, tegens dank, hy my wil doen erlangen,
Geloof my, Heer! dit doe 'k niet anders als uit ſchroom,
Dat al dit goed eerlang in kwaade handen koom';
Aan menſchen, die het maar ten misbruik zouden erven,

En haar gemoed door een verkeerd genot bederven,
Noch 't ooit besteden, zo als ik het zal besteên,
Tot eer des hemels, en tot nut van 't algemeen.

CLEANTES

Die teedre schroom doe uw gemoed zyn rust nooit derven,
Maar laat veel liever 't goed aan zyne wettige erven.
Ontsla uw zinnen vry van die bekommering;
En laat hen in 't bezit: 't is voor hun rekening.
't Is beter dat zy 't zelf misbruiken, roekloos waagen,
Dan dat zy over u van diefstal zouden klagen.
't Verwondert my op 't hoogst, dat gy, niet eens verstoord,
En zonder bloozen, hebt dien voorslag aangehoord.
Of leert de Christenpligt, en kan 't ons ooit betamen,
Te ontrukken 't erfgenot aan wettige erfgenamen?
Zo u de hemel een bevel heeft ingestort,
Waar door met Damis u één huis verboden word. (men,
Was 't ruim zo braaf, eer Zoon en Vader meer vervree-
Dat gé uit u zelv' hier gingt een eerlyk afscheid neemen;
Dan tegen recht en reên te dulden dat deez' Zoon,
Om uwent wil het huis zyns Vaders zy verboôn.
Gy zult u naderhand deswegen niet beklagen;
Geloof dit vry . . .

TARTUFFE.

Mynheer! myn uur is daar geslagen.
Het is myn oefening, die my naar boven port.
Vergeef my, zo 'k den draad van uw gesprek verkort.

TWEEDE TOONEEL.

ELMIRE, MARIANNE, DORINE, CLEANTES.

DORINE.

Ik bid, Mynheer! wil haar met uwen bystand helpen;
De druk verteert haar hart, en dreigt haar te overstelpen,

Dit

Dit Echtverbond, dat nog deez' avond voort moet gaan.
Doet haar elk oogenblik tot wanhoop overslaan.
'k Bid voeg u nevens my, en help my iets besluiten:
Vereenen we ons, om door geweld of list te stuiten
Een huwelyk, waar voor wy allen zyn vervaard.

DERDE TOONEEL.

ORGON, ELMIRE, MARIANNE, DORINE, CLEANTES.

ORGON.

'k Ben bly; dat ik u hier dus zie byëen vergaard.
Tegen Marianne,
Myn kind! zie hier 't Contract: dit zal u wel behagen.
Gy hoeft dus verder naar den inhoud niet te vragen.

MARIANNE, *geknield.*

Ach Heer! in 's hemels naam, de kenner van myn smart.
By al wat immermeer vermurwen kon uw hart;
Ik bid, wil u voor my nog eens toegevend toonen,
Myne ongehoorzaamheid in deze zaak verschoonen,
En dwing my niet, dat ik, door een bevel zo wreed,
My zelf beklaag, dat gy my 't licht aanschouwen deed.
Vergiftig door geen ramp of tegenspoed een leven,
Myn lieve Vader! dat gy zelf my hebt gegeven.
En zo myn hart, in spyt der wenschen, die het voed,
Op uw volstrekt bevel, zyn min verzaaken moet,
Laat my dan, neêrgeknield, van uwe gunst verwerven
Dat my een andre trouw van hartzeer niet doe sterven.
Gy zult my tot een daad van wanhoop zien gebracht,
Zo gy hier in op my wilt oefenen uw macht.

ORGON, *zich bewogen voelende.* (vluchten.

Natuur! sta pal; myn hart! wil 't menschlyk zwak ont-

MARIANNE.

Uw tederheên voor hem verwekken my geen zuchten;
Bewys die openlyk; ſchenk al uw goed hem vry;
Is dat te weinig? voeg het myne ook nog daarby.
'k Zal zulks gewillig doen; ik zal hem alles geeven,
Maar 'k ſmeek u, dwing my niet met hem in de echt leven,
En laat een klooſtertucht, waar thans myn wênſch naar
De dagen ſlyten, die me op aarde zyn geſteld. (helt.

ORGON.

Wat is dat ſchoon bedacht! men wil in 't klooſter wezen,
Wanneer een Vader wil een zotte min geneezen.
Neen, hoe hardnekkiger gy tegen my wilt zyn,
Hoe meerder gy verdient, dat zich uw hart verpyn'.
Leer met dit huwelyk uwe aardſche zinnen breeken.
Dit 's 't laatſt; en 'k wil daar nu niet meer van hooren ſpre- (ken.

DORINE.

Maar, hoe! . . .

ORGON.

Ik zeg u zwyg, of vrees myn ongeduld.
'k Verſta niet dat gy hier geluid zelfs geeven zult.

CLEANTES.

Zo 't my geoorlooft was, alleen by wyz' van raaden....

ORGON.

Ow raad is ſchoon: en ik wil geenzins dien verſmaden.
Altoos gegrond! ik ken de waarde daar wel van:
Maar 't belge u niet, dat die my thans niet dienen kan.

ELMIRE, *tegen Orgon.*

Wat zal ik op al 't geen ik hoor en zie, toch zeggen!
Want uw verblindheid is niet langer uitteleggen.
Wyl gy de waarheid van een zaak zo ſterk beſtryd,
Is 't wel te zien dat gy van hem begoochelt zyt.

ORGON.

ô Neen, ik word zo ligt niet door den ſchyn bedrogen:
Uw vriendſchap voor myn' Zoon heeft u hier toe bewogen.
Gy vond in 't melden van zyn ſnoodheid u bezwaard,
Schoon hy my ſpeelen wou de ſnoodſte trek op aard.

Ik

Ik had de waarheid in de ontſteldheid van uw wezen,
Indien 't was waar geweeſt, gemaklyk kunnen leezen.

ELMIRE.

Moet dan onze eer terſtond zo vreeslyk zyn geraakt,
Op 't hooren dat een hart voor ons in liefde blaakt?
En kan de kuiſchheid dan niet anders zich doen gelden,
Dan door een oog vol vuurs, en door een woedend ſchel-
Wat my betreft, ik merk zulks aangelyk een klucht, (den?
En ben in zulk een zaak af keerig van gerucht.
De deugd, naar myn bezef, moet zich zagtmoedig toonen.
'k Ben zulk een viesneus niet, wie 't minſte woord kan hoo-
Wier eer, altoos met klaauw en tanden toegericht, (nen,
Slechts om 't geringſte, elk dreigt te vliegen in 't gezicht.
De hemel doe my nooit van 't ſpoor der wysheid wyken;
Maar 'k haat een wysheid, die den duivel wil gelyken.
Een koele weigering betoont de meeſte kracht,
Als die, met zedigheid, den eiſch der min veracht.

ORGON.

Ik blyf 'er by: my is uw oogmerk al gebleken.

ELMIRE.

't Is vreemd: men kan niet meer met reden tot u ſpreken.
Maar zoud gy my, zo 'k u de waarheid eens deed zien,
Nog durven zeggen, dat ik geen geloof verdien?

ORGON.

Deed zien?

ELMIRE.

Ja toch!

ORGON.

Kom kom!

ELMIRE.

Maar zo 'k ter goeder trouwen,
U eens de zaak, zo klaar als 't daglicht, deed aanſchouwen?

ORGON.

't Is gekke praat.

ELMIRE.

Wat menſch! 'k verlies byna 't geduld.

Hoor

Hoor hier, ik wil niet eens dat ge ons geloven zult.
Maar ſtel, ik kon u zulks op deze plaats betogen,
Dat gy het hoorde en zaagt met ooren en met oogen,
Wat zoud gy zeggen van uw' vriend, in dit geval?

ORGON.

Wel! dan zou 'k zeggen dat.... 'k zou zeggen.... niemendal,
Dewyl 't onmooglyk is.

ELMIRE.

Gy zyt te lang bedrogen,
En ik ben lang genoeg by u verdacht van logen.
Ik zal tot uw vermaak, en zonder ver te gaan
U 't eens aanſchouwen doen, en duidlyk doen verſtaan.

ORGON.

't Is wel, ik neem het aan. 'k Zal uw bekwaamheid pryzen
Wanneer gy met de daad uw woorden kunt bewyzen.

ELMIRE, *tegen Dorine.*

Wel, laat hem komen.

DORINE.

Ach, Mevrouw! hy is vol liſt.
Het ſtuk is hagchelyk; zorg maar dat gy niet miſt.

ELMIRE.

Men word gemakkelykſt door 't geen men mint bedrogen:
De liefde word gevat, zelf door haare eigen oogen.
Zeg dat hy by my kome; en gy vertrekt van hier.

DORINE.

Mevrouw! dat uw beleid deez' aanſlag wel beſtier'?

VIERDE TOONEEL.

ELMIRE, ORGON.

ELMIRE.

Deez' tafel hier: gy moet daar onder u verſteeken.

ORGON.

Hoe nu?

EL-

ELMIRE.

Verberg u wel, en zorg om niet te ſpreeken.

ORGON.

Maar zeg my toch, waarom?

ELMIRE.

Laat my toch eens begaan.
'k Heb myn beſluit in 't hooſd: gy zult u zien voldaan.
'k Zeg nog, verberg u ſtraks, en laat u zien noch hooren.
Beweeg u niet in 't minſt, of alles is verlooren.

ORGON, *terwyl hy onder de tafel kruipt.*

'k Beken', 'k heb in dit uur wel veel toegeevenheid.
Maar 'k moet het eind zien van dat geeſtige beleid.

ELMIRE.

Gy zult niet lang, naar 'k gis, de waarheid wederleggen.
Maar ſtoor u niet aan 't geen gy my zult hooren zeggen.
Dit moet my vryſtaan: wyl, al wat gy ziet en hoort,
Tot overtuiging ſtrekt, en kwyting van myn woord.
Ik tracht door zachtheid u zyn waaren aart te ontdekken,
En zyn geveinsde ziel het masker af te trekken.
't Is nodig dat ik hem den vryen teugel geef,
Zyn liefde vleijen ga, zyn driften niet weêrſtreef.
En wyl 'k om uwent wil, en om hem te beſchamen,
Zal veinzen te beſtaan, 't geen my niet zou betamen,
Breek ik 't geſprek ſtraks af, en zal niet verder gaan,
Dan gy het zelf begeert, zo dra ge u acht voldaan.
Het ſtaat aan u alleen zyn ſnoode drift te toomen,
Als gy de zaaken tot het uiterſt ziet gekomen,
Uw Vrouw te ſpaaren, en niet meerder toe te ſtaan,
Als 't geen hier dient om u te trekken uit uw waan.
Doch laat myſlechts alleen myn oogmerk hier volvoeren.
Maar 'k zie hy komt: leg ſtil, en wil u niet verroeren.

VYF.

VYFDE TOONEEL.

TARTUFFE, ELMIRE, ORGON, *onder de Tafel.*

TARTUFFE.

My is bericht, dat gy me ontboden hebt, Mevrouw!

ELMIRE.

't Is waar: 'k heb iets, dat ik u gaarne ontdekken zou.
Maar wil, voor alle ding, de deur ter degen sluiten,
En zie of iemand ons bespieden kan daar buiten.
De zaak is teer: men dient te zorgen dat vooral
Ons geen verrassing, als van flus, weêr overvall'.
Zulk een ontsteltenis gevoelde ik nooit voor dezen,
Wyl ik om uwentwil het ergste had te vreezen.
Gy zaagt wat moeite ik deed, dat Damis van de zaak
Niets melden zou, en hy beteuglen mogt zyn wraak.
De schrik kwam bovendien zo hevig my te raaken,
Dat ik niet dacht, om 't met ontkennen goed te maaken.
Doch alles liep wel af: dit stelt my weer te vreên,
En onze zaak staat zelf nu schooner dan voorheen.
Gy hebt dit onweer door uw aanzien gantsch verdreven.
Myn man zal zich niet meer aan argwaan overgeven.
Ja om de laster zelf te barsten doen van spyt,
Begeert hy, dat voortaan gy altoos by my zyt.
En daarom durf ik vry en veilig met u spreeken,
Wyl niemand waagen durft ons onderhoud te breeken.
Dit wettigt my om u te kennen doen myn hart,
Dat, mogelyk te ras, gevoel heeft van uw smart.

TARTUFFE.

Die duistre taal, Mevrouw! klinkt wonder in myne ooren.
My dunkt, gy liet u flus, tot my heel anders hooren.

ELMIRE.

Ach! zo uw min zich om zulk afflaan belgen zou,
Hoe kwalyk kent gy dan het harte van een Vrouw!

Hoe

Hoe weinig weet gy dan wat daaruit is te leeren,
Wanneer men haar zich zelf zo flaauwlyk ziet verweeren!
De fchaamte, die zich op dien tyd gevoelen doet,
Stryd met een hartstocht, die inwendig in ons woed;
En, hoe de luft ons dwingt die fchaamte te vermyden,
Men fchroomt nochtans altoos zyn liefde te belyden.
Doch hoe men zich verweert, de houding, die men heeft,
Bewyft genoegzaam, dat ons hart zich overgeeft;
En hoe de tong zich ook daar ooit moog' tegenftellen,
Kan zulk een weigering de hoop niet nedervellen.
De ontdekking, die 'k u doe, is vry ronduit gezeid,
En heeft zeer weinig 't merk van onze zedigheid.
Maar wyl't my is ontflipt; zo hoor myn verdre reden:
Had ik myn' Zoon voor u zo yvrig wel gebeden?
Had ik met dat geduld, en zo bedaard van zin,
Wel willen luiftren naar 't ontdekken van uw min?
Had ik in alles my zo gunftig wel gedragen,
Zo ik uw liefde niet aanfchouwd had met behagen?
En toen ik u verzocht een huwlyk afteflaan,
Dat ge, op myn mans verzoek, zoud hebben aangegaan,
Wat was dit anders dan ten klaarfte u te openbaaren,
Dat uw gevoelens my niet onverfchillig waren?
En dat ik zorgen moeft een echt te zien geweerd,
Die 't hart verdeelen zou, dat gantfchlyk word begeerd?

TARTUFFE.

Wat is het niet, Mevrouw! een luft voor onze zinnen,
Die taal te hooren uit een' mond dien wy beminnen!
Deez' honig ftort in myn gemoed, op dezen ftond,
Zo zoet een welluft, als ik immer ondervond.
Wat heil, zo myne liefde uw hart moog' welgevallen!
Ja, u te dienen acht ik 't hoogfte goed van allen.
Maar 'k ducht ook teffens, dat door uwe aanvalligheid
Myn licht-vertrouwend hart worde in een' ftrik geleid.
Een eerelyke lift doet u die taal ligt fpreeken,
Om hier een echt, die op 't voltrekken ftaat, te breeken.
Maar, zo ik 't zeggen mag: neen, geenzins kan ik my

Verlaaten op een taal, hoe ſtreelend die ook zy, (ven,
Ten zy een weinig gunſt, waar naar myn wenſchen ſtree-
My koom' verzekering van uw verklaring geeven.
Waar door gy in myn ziel een vol vertrouwen legt
Op al die zoetheid, door uw' mond my toegezegt.

ELMIRE, *na gehoeſt te hebben, om haar' man te waarſchouwen.*

Maar hoe! zo ſchielyk? wil uw drift nog wat bedwingen,
En my zo heftig tot zo zwaar een proef niet dringen.
Men doet zyn beſt om u zyn tederheid te ontleên,
En echter zyt gy nog hier mede niet te vreên.
Men moet zich dan, zo't ſchynt, naar't alleruiterſt voegen,
En u maar aanſtonds met de laatſte gunſt vernoegen!

TARTUFFE.

Daar geen verdienſten zyn, is ook de hoop gering.
Zo lang 't genot ontbreekt, ontſtaat 'er twyfeling.
't Vooruitzicht is een zaak, die ſchaars my kan vermaaken.
Men wantrouwt een geluk, zo lang men 't niet mag ſmaa-
Ik, die zo weinig my uw gunſten waardig acht, (ken.
Ducht, dat myn ſtoutheid nooit dit heil zy toegebracht.
En niets kan myn gemoed uit deze twyfling rukken,
Voor dat het wezenlyk zyn wenſchen zie gelukken.

ELMIRE.

Met welk een dwinglandy gaat uwe min te werk!
'k Weet naauwlyks waar ik ben: gy dringt my al te ſterk.
Uw liefde wil dit hart te ſchielyk overheeren,
En dryft het al te fel naar 't wit zyn begeeren.
't Is dan niet mooglyk dat uw opzet zich bepaal',
En naauwlyks gunt gy dat myn hart eens ademhaal'!
Maar is 't betamelyk u zo geſtreng te toonen,
Te vordren, dat men voort uw wenſchen ga bekroonen?
En wilt ge, daar uw drift alleen op 't uiterſt doelt,
Het zwak misbruiken, dat een hart voor u gevoelt?

TARTUFFE. (ven

Maar zo uw gunſt, Mevrouw! myn heil niet wil weêrſtree-
Wat ſchaad het toch, my daar verzeekring van te geeven?

EL-

ELMIRE.

Hoe ſtem ik in een daad, die 's hemels toorn ontſteekt,
Die hemel, daar gy zelf elk oogenblik van ſpreekt?

TARTUFFE.

Houd ſlechts de hemel in dit ſtuk myn wenſchen tegen;
't Is weinig werk voor my dit letzelweg te veegen.
Dat zulks aan onze min toch niet nadeelig zy!

ELMIRE.

Maar 's hemels gramſchap is zo vreeslyk, zegt men my?

TARTUFFE.

Mevrouw! 'k weet raad voor zulk een kinderachtig vree- (zen:
't Is waar, het hemelpad ſchynt al vry naauw te wezen:
Maar daar is, voor die 't weet, een ruimer middelbaan,
Een maklyker verdrag voorzichtig in te gaan.
Dit haalt men ſtrak of ruim, naar voorval aller zaaken;
Dus weet men 't kwaaddoen met welmeenen goed te maa- (ken:
Ik zal u dit geheim wel leeren op zyn' tyd:
Laat u ſlechts leiden: 'k hou van zonde u gantſch bevryd.
En laat geen ydle ſchrik u van myn wenſch vervreemen;
Ik blyf u borg, en durf al 't kwaad op my wel neemen.
Mevrouw! gy hoeft wel ſterk.

ELMIRE.

Myn borſt lyd zwaare pyn.

TARTUFFE.

Neem van deez' koekjes wat, het zal ſtraks over zyn.

ELMIRE.

De hoeft is zekerlyk benaauwd, maar 'k ben in vreezen;
Dat my uw middel niet heel ligtlyk zal geneezen.

TARTUFFE.

Dat ſpyt my zeer.

ELMIRE.

My ook.

TARTUFFE.

'k Herhaal voor 't laatſt Mevrouw!
Dat zich uw hart geheel op myne zorg vertrouw',
En laat u eindelyk door myne reên gezeggen:

Uw vrees is ongegrond, en ligt te wederleggen.
Al 't geen men my vertrouwd, Mevrouw! is wel bewaard,
En 't kwaad is zelf geen kwaad, dan als men 't openbaart.
Des waerelds ergernis houd ons tot ſtraf verbonden,
En die zyn zonden in 't geheim doet, doet geen zonden.

ELMIRE, *na gehoeſt te hebben.*

Ik zie in 't einde dat uw eiſch moet zyn voldaan,
En ik beſluiten moet u alles toe te ſtaan.
'k Beſpeur nu klaar, dat ik niet langer moet verwachten,
Dat ge u tot minder prys van my voldaan zult achten.
't Is zekerlyk wat hard, zich zo geperſt te zien,
En 't is myns ondanks, dat dit ſtuk nu moet geſchiên.
Doch, wyl 'k geen einde zie aan dit geſtadig kwellen,
En niets meer gelden mag, wat ik tracht voorteſtellen,
En dat men meerder blyk tot zekerheid begeert,
Ga 'k u voldoen, hoe zeer myn hart zich ook verweert.
Doch zo dit gunſtbewys my ooit verſtrekk' tot zonden,
Des te erger is 't voor die my hier toe heeft verbonden.
Ik wil niet dat dit kwaad ooit op myn reekning zy.

TARTUFFE.

Ik blyf u borg, en neem dit kwaad zeer gaarne op my.

ELMIRE.

Ontſluit de deur, en zie eens buiten: 'k ben vol vreezen,
Of zomtyds ook myn man hier digte-by mogt weezen.

TARTUFFE.

Uw man? 't is nodig dat ge om hem nog zyt bevreesd:
't Blyv' onder ons gezegd: hy is vry arm van geeſt:
'k Durf van zyn blindheid my nog veel vermaak belooven,
En 'k weet, al zag hy 't zelf, hy zou 't nog niet gelooven;

ELMIRE.

Het zy zo 't wil, ga heen, en neem de zaak gewis,
En zie aan allen kant, of ergens onraad is.

ZESDE TOONEEL.

ORGON, ELMIRE.

ORGON, *van onder de tafel komende.*

Dat's een gedrocht! wie heeft ooit grooter schelm ver-
Ik sta verbaasd, en kan naauw tot my zelve komen (nomen!

ELMIRE.

Hoe! komt ge al voor den dag? nu loopt de zaak in 't riet.
Voort weêr op de oude plaats; het is uw tyd nog niet.
Wacht, tot gy 't einde van de zaak hier kunt beschou-
En wil u niet te ligt op gisfingen betrouwen. (wen.

ORGON.

Neen, snooder guit is door de hel nooit voortgebracht.

ELMIRE.

Maar 'k bid, geloof toch niet zo los en onbedacht.
Wees eerst wel overtuigd, eer gy iets durft beslissen.
En haast u niet, uit vrees, dat gy u mogt vergissen.
Zy doet haar man achter haar verschuilen.

ZEVENDE TOONEEL.

TARTUFFE, ELMIRE, ORGON, *achter Elmire verborgen.*

TARTUFFE.

Ja, alles nodigt ons tot boeting onzer lust, (rust;
Mevrouw! 'k heb 't all' doorzocht, stel vry uw hart ge-
Geen mensch is hier omtrent... Door blydschap ingeno-
ORGON, *Tartuffe vasthoudende.* (men...
Zoet, zoet! ei wil toch uw verliefdheid wat betomen.

En wees zo driftig niet: verhaaſt u niet zo zeer'. . . .
Ha! vroome man! gy tracht naar 't ſchenden van myn eer!
Laat gy zo ſterk het vuur van welluſt in u blaaken?(ken!
Myn Dochter tot uw Vrouw, myn Vrouw uw hoer te maa-
'k Heb nimmermeer dat zulks de waarheid was, gedacht,
En vleide my elks haat nog eens te zien verzacht.
Nu zie ik, duidlyk 't geen myn ongeloof doet buigen.
Ik heb in 't eind genoeg, en zoek geen meer getuigen.

ELMIRE, *tegen Tartuffe.*

Het is met tegenzin, all' wat ik heb beſtaan,
En ben met u dien weg gedwongen ingegaan.

TARTUFFE.

Gelooft gy dan? . . .

ORGON.

Kom voort... wy weeten nu de zaaken...
Vertrek maar, zonder hier veel omſlags meer te maaken.

TARTUFFE.

Myn oogmerk . . .

ORGON.

Al die praat gaat ons niet langer aan;
Draag zorg op 't oogenblik dit huis maar uit te gaan.

TARTUFFE.

Dan zult gy de eerſte zyn, die my zo fel durft hoonen.
't Is myn huis: 'k zal u dit ter rechte plaatze toonen.
En u doen zien, dat ik my niet verſchrikken laat
Door zulk een laag bedrog, en ſchandelyk verraad.
Ik zal my zelven voor dien hoon wel raad verſchaffen;
En 'k heb nog iets, waarmeê 'k uw ſnoode liſt zal ſtraffen;
En voor des hemels eer, en myne wraak ten zoen,
Hem, die my 't huis ontzegt, dit lang zal heugen doen.

AGTSTE TOONEEL.

ELMIRE, ORGON.

ELMIRE.

Wat wil hy met zo zot een taal te kennen geeven?

ORGON.

Ik beef: nu zie ik klaar de fout, die 'k heb bedreven.

ELMIRE.

Hoe zo?

ORGON.

'k Ben dwaas, ik ben volſtrekt verblind geweeſt.
Die ſchriftlyke overdragt ontruſt met recht myn' geeſt.

ELMIRE.

Wat ſchriftlyke overdragt?

ORGON.

Ja, 'tzyn gedaane zaaken....
'k Bedenk daar nog iets, dat my ongeruſt komt maaken.

ELMIRE.

Wat is 't?

ORGON,

Iets dat my nog veel meer ter harte gaat....
Zien wy naar zeker kiſtje, of 't ook nog boven ſtaat.

Einde van het vierde Bedryf.

VYFDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

ORGON, CLEANTES.

CLEANTES.

Waar loopt ge?

ORGON.

Ach! weet ik 't zelf?

CLEANTES.

Laat ons, bedaard van zinnen,
Eens overweegen, wat men heden zal beginnen.
En zien wat ons het beſt te doen ſtaat in deez' nood.

ORGON.

Dat kiſtje is 't geen nog 't meeſt myn zwarigheid vergroot.
'k Word, als ik daarom denk, tot ſiddrens toe, verlegen.

CLEANTES.

't Schynt iets van groot belang, wyl 't u zo zwaar doet weegen.

ORGON.

Een vriend van my, wiens ſchuld en ongeluk my deert,
Heeft heimelyk van my voor zyne vlugt begeerd,
Dat ik ter gunſt van hem dit kiſtje zou bewaaren,
Waar in papieren zyn, zo veel hy kon verklaaren,
Waar aan gelegen ligt zyn goed en lyfsbehoud.

CLEANTES.

Waarom dit pand dan in eens anders hand vertrouwd?

ORGON.

Op dat zulks myn gemoed tot geen bezwaarnis ſtrekte.
Waar op ik, kort geleên, den ſchelm 't geheim ontdekte,
Die my, na 't melden van de zaak, argliſtig ried,
Dat ik dat dierbaar kiſtje in zyn bewaaring liet.
Om, ingeval men my hier op mogt ondervragen,

Met

Met ſchyn van waarheid myne ontkenning voortedragt
Hier door hield ik my zelv' bevryd van alle leed,
En kon ten allen tyd my zuivren met een eed.

CLEANTES.

Ik vrees dat u die daad nog deerlyk zal berouwen.
Die ſchriftlyke overdragt, en al te los betrouwen,
Zyn beide, zo gy aan myn reên geloof wilt ſlaan,
Den roekelooſten ſtap, dien ge immer hebt gedaan.
Hy kan met dat bewys in 't grootſt bederf u jaagen;
En nu hy had op u dat voordeel weggedragen,
Was 't nog des te erger, dat gy hebt zyn' haat verwekt,
En niet langs zachter weg u zelven eerſt gedekt.

ORGON.

Hoe! onder ſchyn van deugd en heiligheid te ontveinzen,
Een hart zo valſch, een geeſt zo godloos, wie zou 't peinzen?
Ik heb hem beedlende genomen van de ſtraat . . .
Maar 't is gedaan: 'k zweer al de fynen nu myn haat;
Ik zal hen, als een vloek en peſt der landen, vreezen,
En t' allen tyde hen een plaag en duivel weezen.

CLEANTES.

Zie daar weêr nieuwe blyk, hoe verr' gy word vervoerd,
En dat uw drift door geen bedaardheid word beſnoerd;
Nooit laat zich uw gedrag beſtieren door de reden;
Gy valt altoos van de eene in de andre uitſporigheden.
Gy ziet uw dwaling in het eind; gy ondervind,
Dat valſche godvrucht u te deerlyk had verblind:
Nu wilt gy, daar ge u zaagt uit de eene dwaling trekken,
U met een andre, die nog grooter is, bevlekken.
Daar ge, in uw drift, het hart van ieder menſch op aard,
Gelyk ſtelt met dat van een' huichlaar, zo ontaard.
Hoe! om dat hier een guit, zo ſtout als ſnood van daaden,
Door ſchyn van deugd vermomd, uw goeddoen heeft ver-
Zo maakt ge u wys, dat elk zo ſnood moet zyn als hy, (raden,
En dat 'er in 't heelal geen waare deugd meer zy?
Laat zich een vrygeeſt door die dwaaze reên misleiden;
Maar gy tracht waare deugd van ſchyndeugd te onderſchei-

Draag nooit al te onbedacht een' ſtervling eerbied toe,
Eer de ondervinding u zyn' aart beſlisſen doe.
Wacht u de huichlary ooit achting te betoonen,
Maar wacht u nog veel meer de waare deugd te hoonen;
Doch zo uw drift mogt tot het uiterſt overſlaan,
Wil dan nog liever de eerſte als laatſte feil begaan.

TWEEDE TOONEEL.

DAMIS, ORGON, CLEANTES.

DAMIS.

Hoe Vader! doet de ſchelm nog dreigementen hooren?
Kan hy 't herdenken van uw goeddoen zo verſmooren,
Dat zyne ondankbaarheid, zo eerloos als gehaat,
Uwe eigen weldaên ten bederve u ſtrekken laat?

ORGON.

Ja, Zoon! de ſchrik daar van zal my het hart verteeren.

DAMIS.

Laat my begaan, ik zal die trekken hem verleeren.
't Waar' zotheid zo men nu zyn ſtoutheid liet begaan.
Nu is 't in 't eind myn werk u van dien guit te ontſlaan.
Om kort 'er meê gaan, 'k meen hem den hals te breeken.

CLEANTES.

Zie daar de regte taal, die jonge lieden ſpreeken!
Doch 'k raade u als een vriend, dat gy die wraak verbyt.
Wy woonen in een land, en leeven in een' tyd, (dren.
Waar, met zelf recht te doen, men ligt zich zelv' kan hin-

DER

DERDE TOONEEL.

Mevr. PERNILLE, ELMIRE, ORGON, CLEANTES, MARIANNE, DAMIS, DORINE.

Mevr. PERNILLE.

Wat onheil is hier gaans? wat hoor ik lieve kindren?

ORGON.

Een zaak, die 'k heb gezien, en klaar my is vertoond;
En 'k zie myn weldaên met een slechte munt beloond;
Ik neem een beedlaar van de straat; 'k word zyn behoeder;
Ik haal hem in myn huis, en hou hem voor myn' broeder.
Ik heb hem dagelyks gekleed, gespysd, gevoed,
'k Schenk hem myn dochter, en daar nevens al myn goed:
En op dien zelfden tyd durft zyn onkuisch begeeren,
Een aanslag waagen, om myn eigen Vrouw te onteeren;
En met deez' proef, zo snood en godloos, niet te vreên,
Zoekt hy tot dankbaarheid voor myn weldadigheên,
Myn eigen goeddoen tot een middel te doen strekken,
Waar door hy kan myn val en wis bederf verwekken.
Hy wil my uit myn huis en goed zelf zien gezet,
En tot dien staat zien, daar 'k hem eerst heb uitgered.

DORINE.

Die lieve man!

Mevr. PERNILLE.

Maar Zoon! 'k laat my zo niet beleezen.
Zou hy zo godloos zyn? wel 't kan niet mooglyk weezen.

ORGON.

Hoe dat?

Mevr. PERNILLE.

De vroomen, Kind! zyn altoos hier gehaat.

ORGON.

Maar Moeder! dat 's bekend: wat wilt gy met die praat?

Mevr. PERNILLE.

Men leeft hier wonderlyk: en 'k hoef u niet te vraagen,
Wat hevige afgunſt hem van elk word toegedragen.

ORGON.

Maar wat heeft de afgunſt toch te doen met dit verhaal?

Mevr. PERNILLE.

Toen gy nog klein waart, heb ik u wel honderdmaal
Gezegd, dat deugd op aard de nyd niet lang kan derven,
Dat wel de afgunſtige, maar de afgunſt nooit zal ſterven.

ORGON.

Maar wat komt dit te pas by deeze zaak?

Mevr. PERNILLE.

De liſt
Heeft u wat ſprookjes, tot zyn nadeel, opgediſcht.

ORGON.

Maar 'k heb u reeds gezegd, dat ik het zelf aanſchouwde.

Mevr. PERNILLE.

Wie is zo dwaas, die ooit de laſtering vertrouwde?

ORGON.

Maar, Moeder! wilt gy my doen vloeken? kan 't geſchiên,
Dat gy 't nog niet gelooft? ik zeg u, 'k heb 't gezien.

Mevr. PERNILLE.

't Vergif des laſters ſtort zich uit aan alle zyden,
En niets ter waereld kan zich ooit daar van bevryden.

ORGON.

Maar, dat 's een wonderwerk, en redenlooze praat!
Ik heb 't gezien. 't Is vreemd, dat gy geen duitſch verſtaat.
Ik zeg u, 'k heb 't gezien. Menſchreeuwt het u in de ooren,
Zo hard men ſchreeuwen kan, en kunt gy 't nog niet hooren?

Mevr. PERNILLE.

Maar zeg, hoe dikmaals volgt de ſchyn de waarheid niet?
Men moet zo daadlyk niet gelooven 't geen men ziet?

ORGON.

Ik word nog dol.

Mevr.

Mevr. PERNILLE.

Ons hart wil altoos argwaan voeden.
Ook baart een goede zaak zelfs dikwils kwaad vermoeden.

ORGON.

Ik hoor wel dat ik dan te dulden dien voor goed
Den luft en toeleg op myn huwlyksbed!

Mevr. PERNILLE.

Men moet
Geen menfch befchuldigen als op gewiffe gronden.
Had gy gewacht, tot gy 't in waarheid had bevonden!

ORGON.

Wat drommel kan ik meer? wat zekerder bericht?
Of Moeder! woud gy dan dat hy in myn gezicht
Had?.... onbetamelyk zoud gy my fchier doen fpreeken!

Mevr. PERNILLE.

Maar zyn gemoed is van te zuivre vlam ontfteken.
En 't is me onmogelyk dat ik geloven kan,
Dat dit gebeurd zou zyn van zulk een' vroomen man.

ORGON.

Weg, weg! ik zou u haaft een ander antwoord geeven,
Waart gy myn Moeder niet: 'k voel my van kwaadheid beeven.

DORINE.

Rechtvaardig lot, Mynheer! der zaaken hier beneên!
Gy gaaft geen menfch geloof, nu vind gy zelve geen.

CLEANTES.

Zwyg ftil: wy flyten hier den tyd met zotte dingen.
Wat middel om zyn hand de magt op u te ontwringen?
Men flaap' niet: denk wat hy kan tegen u beftaan.

DAMIS.

Hoe! zou zyn ftoutheid, Oom! tot zulk een toppunt gaan?

ELMIRE.

Voor my, 'k geloof nog niet dat hy iets zal vermogen.
De ondankbaarheid ftaat hier te zonneklaar voor oogen.

CLEANTES.

Betrouw u niet te veel; hy heeft de middlen al,
Waar door hy tegen u de wraak volvoeren zal.

Een zaak van min gewigt heeft menigmaal voor dezen,
Door valschheid aangestookt, voor ongeval doen vreezen.
En nu, na dat gy zelf 't geweer gaf in zyn hand,
Hem nog te tergen, was een kenlyk misverstand.

ORGON.

't Is waar; gy hebt gelyk: maar 'k had niet meer vermogen
Op my, toen ik my zag zo schandelyk bedrogen.

CLEANTES.

Ik wenschte waarlyk, kon dit eenigzins geschiên,
Uw beider vriendschap weêr zo wat gelapt te zien.

ELMIRE.

Had ik geweten dat die schelm zo ver kon komen,
'k Had geenzins tegen hem dien aanslag ondernomen.

ORGON, *Lojal ziende intreden.*

Wat wil die man?... Dorine! ei, wil eens by hem gaan.
'k Ben in geen staat om thans een mensch te woord te staan.

VIERDE TOONEEL.

LOJAL, Mevr. PERNILLE, ORGON, ELMIRE, DAMIS, CLEANTES, MARIANNE, DORINE.

LOJAL, *tegen Dorine.*

Myn Kind! ik groet u. Zou uw Heer my wel vergunnen
Hem eens te spreeken?

DORINE.

'k Weet niet of 't zal wezen kunnen.
Hy heeft gezelschap. 'k Vrees van neen, naar allen schyn.

LOJAL.

Ik kom hier niet om hem tot overlast te zyn.
Ook kom ik hier met geen onaangenaame zaaken.
'k Verschyn hier om een zaak, die hem regt zal vermaken.

DO-

DORINE.

Uw naam?

LOJAL.

Dat hoeft niet: ik zal aanſtonds zyn bekend.
Zeg dat Mynheer Tartuffe uit zynen naam my zend.

DORINE, *tegen Orgon.*

Mynheer! daer is een man, die vriendlyk u komt ſmeeken,
Om uit Tartuffes naam één woord met u te ſpreeken.
Hy zegt zyn komſt zal u vermaaken.

CLEANTES.

Dat komt by.
Welaan, men hoor' dien man, en wat zyn boodſchap zy.

ORGON.

Hy komt hier mooglyk tot bemiddeling van zaaken.
Wat antwoord geef ik hem hierop? hoe zal ik't maaken?

CLEANTES.

Toon geen gevoeligheid, maar wees bedaard en ſtil;
En ſla niet af, zo hy de twiſt vereffnen wil.

LOJAL.

Veel heils Mynheer! zie lange alle onheil van u weeren;
En's hemels gunſt vervulle al't geen gy kunt begeeren.

ORGON, *tegen Cleantes.*

Die heuſche groet komt met myn denkbeeld overëen,
Eu toont my reeds 't begin om in verdrag te treên.

LOJAL.

Ik heb uw huis altyd byzondre zucht gedragen,
En 'k diende uw' Vader nog in zyne laatſte dagen.

ORGON.

Vergeef my, zo ik u niet naar verdienſten eer',
Vermids ik uwen naam noch ſtaat niet ken, Mynheer!

LOJAL.

Ik heet Lojal: ik ben van Caen in Normandyen;
Deurwaarder van het hof, in ſpyt van die't benyen.
'k Heb veertig jaaren lang, dat iedereen wel weet,
Dit ampt in's hemels gunſt met allen lof bekleed.
En kom met uw verlof, wyl 'k u niet zoek te deeren,

Een

Een zeker Vonnis van het Hof hier exploiteeren.

ORGON.

Wat? komt gy hier? . . .

LOJAL.

Zoet, zoet! niet driftig, 'k bid bedaar.
Myn boodschap eigenlyk is een sommatie maar:
Waar meê 'k u aanzeg, en behoorlyk kom ontdekken,
Om met uw huisgezin deez' wooning uit te trekken,
En wel op staande voet, wyl 't is noodzaaklyk dat...

ORGON.

Ik uit dit huis ? . . .

LOJAL.

Ja toch, gy hebt het recht gevat,
Dit huis zal, wyl ge uw recht daarop reeds hebt verloren,
Tartuffe alleen voortaan in eigendom behooren.
Zie: dit Contract, dat ik u hier vertoonen moet,
Maakt hem tot meester van uw huis en al uw goed.
't Is deugdlyk ingericht, en niet te wederleggen.

DAMIS.

Deze onbeschaamdheid is verbazend, moet ik zeggen.

LOJAL, *tegen Damis.*

Mynheer! ik heb met u niet nodig naar ik gis;
Maar wel met dezen Heer, die goed en vriendlyk is
En al te wel verstaat den pligt der vroome lieden,
Om aan rechts-oefening hier tegenweer te bieden.

DAMIS.

Gy kost in 't einde hier wel eens uw' zwarten rok,
Heer Staf bewaarder! zien begroeten met een stok.

LOJAL.

Mynheer! laat toch uw Zoon of zwygen of vertrekken.
Zo ik dit schryven moest, 't zou u tot nadeel strekken,
Als ik met myn rapport straks voor het Hof verschyn.

DORINE.

Is dat Mynheer Lojal? 't mogt eer de duivel zyn!

LOJAL.

'k Deel in der vroomen druk; dit innig mededogen,

Heeft

Heeft tot de uitvoering van deez' zaak me alleen bewogen;
En 'k had hier niets meê voor, als u vermaak te doen,
En om u voor de komst eens anders te behoên,
Die niet, gelyk als ik, door liefde en zucht gedreven,
Met forsheid u de zaak te kennen had gegeven.

ORGON.

Wat kan ik erger, dan dat ik een' menſch vermaan,
Om uit zyn huis en goed op ſtaande voet te gaan?

LOJAL.

Mynheer! ik geef u tyd, en 'k neem zelf aan tot morgen,
Het recht te ſchorſen, en u uitſtel te bezorgen.
'k Zal maar deez' nagt, heel ſtil, en zonder 't minſt gedruis,
Met tien van myn gevolg, plaats neemen in uw huis.
Doch wil uw ſleutels, eer gy ſlaapen gaat, my geeven;
Dit is *pro forma*: zie, 'k wil vriendlyk met u leeven.
Ik zal wel toezien dat uw ruſt niet zy geſtoord;
Noch dulden dat geſchiê iets anders als behoort.
Maar morgen ochtend moet gy vroeg zyn van de pluimen,
Om met uw huisgezin en meublen 't huis te ruimen.
Myn volk is tot uw dienſt: zy zullen met vermaak,
U helpen, dat uw goed bytyds op ſtraat geraak'.
Ik weet niet dat men iets beleefder kan verrichten:
Maar, wyl ik van myn' kant zo zeer u wil verpligten,
Verzoek ik ook, dat ik my hier niet zie verkort,
Of in 't volvoeren van myn' laſt verhinderd word.

ORGON, *ter zyde.*

Met de allergrootſte vreugd, die 'k immer mogt beleeven,
Zou 'k nog de helft van 't geen myoverſchiet wel geeven,
Indien ik 't fyn gelaat van dat geveinsd gedrocht,
Eens met myn vuiſten, naar zyn waarde, teeknen mogt.

CLEANTES, *tegen Orgon.*

Ei, zwyg: bederf hier niets.

DAMIS.

Wat ongehoorde dingen!
't Is haaſt onmooglyk my nog langer te bedwingen.

DORINE.

Ik denk dat by geval een weinig rottingſmeer

Niet kwaad zou paſſen op den rug van dezen Heer.

LOJAL.

Men kon zo onbeſchaamd een taal u wel verleeren.
Hoor Kind! men doet ook wel de vrouwen decreteeren.

CLEANTES, *tegen Lojal.*

Het is genoeg, myn Vriend! wy hebben 't wel verſtaan.
'k Bid, geef ons dit papier, en dan hebt gy gedaan.

LOJAL.

Tot weêrziens. 's Hemels gunſt doe nooit uw blydſchap (enden.

ORGON.

Die hemel ſtraffe en u, en hem die u dorſt zenden.

VYFDE TOONEEL.

Mevr. PERNILLE, ELMIRE, ORGON, CLEANTES, MARIANNE, DAMIS, DORINE.

ORGON, *tegen Mevr. Pernille.*

Wel Moeder! zeg nu dat ik waarheid heb verzaakt.
Of heeft dit ſtaaltje u thans zyn' aart bekend gemaakt?
Gy ziet nu 't oogmerk klaar van zyn vervloekte ſtreken.

Mevr. PERNILLE.

Ik ſta verſteld, en ben byna van ſchrik bezweken.

DORINE.

Beſchuldig hem toch niet; beklaag u niet zo zeer;
Want nu beveſtigt hy zyn vroomheid en zyn leer.
Zyn deugd blinkt nu op 't klaarſt in liefde tot zyn naaſten.
Hy weet dat rykdom kan 't verderf der ziel verhaaſten;
Hy wil uit zuivre liefde u van dien laſt ontſlaan,
Om dat dit met uw heil onmooglyk kan beſtaan.

ORGON.

'k Zeg zwyg: men dient u dit den gantſchen dag te zeggen.

CLEANTES.

Laat ons toch eens, wat u te doen ſtaat, overleggen.

EL-

ELMIRE.

Breng maar de ondankbaarheid des booswichts aan den (dag;
Zo breekt men mogelyk de kracht van dit verdrag.
Zyn ſnoodheid is te groot, om immermeer te denken,
Dat hem 't gelukken zou, ons tot zo verr' te krenken.

ZESDE TOONEEL.

VALERIUS, Mevr. PERNILLE, ORGON, ELMIRE, DAMIS, CLEANTES, MARIANNE, DORINE.

VALERIUS.

Het is met droefheid Heer! dat ik u thans begroet:
Maar 't dreigende gevaar bekommert myn gemoed.
Een Vriend, wiens hart en 't myne in waare vriendſchap
Wel weetende wat deel ik neem in uwe zaaken, (blaaken,
Heeft my aan 't Hof, en ſchoon 't geheim wel dient be-
Een zeer gewichtig ſtuk, dat u betreft, verklaard. (waard,
En my op 't ſterkſt verzocht, u toch dien raad te geeven,
Dat gy ten ſpoedigſte u wilt op de vlugt begeeven.
De fielt, die u dus lang betoverde en bedroog,
Bragt nu, een uur geleên, den Koning onder 't oog
Een wigtig ſtaatsgeheim, en deed hem overryken (ken,
Een kiſt met ſchrift, waar uit een hoog verraad komt bly-
Welk groot geheim ge, in plaats van zulks te doen verſtaan,
Geheeld hebt, tegens eed en pligt van onderdaan.
'k Weet niet wat misdaad u hier in word aangewreven:
Maar daar is laſt tot uw verzekering gegeven.
En, om te wisſer u te krygen in de val,
Zal hy de geene zyn, die 't rot geleiden zal.

CLEANTES.

Zie daar de kracht van 't werk. De guit meent langs die (trappen,
Tot vollen eigendom van al uw goed te ſtappen.

ORGON.

Hy is het ſnoodſt gedrocht, dat 's menſchen oog ooit zag.

VALERIUS.

Het minſte tydverzuim bedreigt u met den ſlag.
Mynkoets ſtaat voor de deur: 't is hoog tyd u te ontzetten.
'k Heb tot uw' dienſt een beurs met duizend Piſtoletten.
Verlies geen oogenblik: ik ben' op 't hoogſt beducht.
Men hoed in dit geval zich 't beſte door de vlugt.
Ik bied my aan, om u in veiligheid te leiden,
En in uw ballingſchap my nooit van u te ſcheiden.

ORGON.

Goed!
Hoe word uw vriendſchap ooit naar eiſch door my ver-
Maar uw roemwaarde daad, en myn verpligt gemoed
Vereisſchen andren tyd: wil 't lot zyn gunſt my toonen,
Zal ik dien eedlen dienſt rechtvaardiglyk beloonen.
Vaart wel: draagt allen zorg . . .

CLEANTES.

'k Bid, Broeder! pak u voort.
Stel u geruſt: men zal hier doen, all' 't geen behoort.

ZEVENDE TOONEEL.

Een OFFICIER van den Koning, TARTUFFE, ORGON, CLEANTES, ELMIRE, VALERIUS, DAMIS, MARIANNE, Mevr. PERNILLE, DORINE.

TARTUFFE, *Orgon in 't uitgaan tegenhoudende.*

Zo driftig niet, Mynheer! wil nog een weinig toeven.
Uw ruſtplaats is niet verr': gy zult geen koets behoeven.
Ik eiſch uit 's Konings naam, dat ge u gevangen geeft.

ORGON.

ô Schelm! die van bedrog en ondeugd zamenkleeft!
Dit 's nu de laatſte ſlag, om my ten val te rukken,
En die de kroon nog ſpant van al uw gruwelſtukken.

TAR-

TARTUFFE.

Al uwe laſtertaal doet mynen geeſt niet aan;
Die leerde, om 's hemels wil, verſmading te ondergaan.

CLEANTES.

Uw matigheid van geeſt is groot, en zeer te roemen.

DAMIS.

Hoe ſtout durft die verraêr des hemels naam nog noemen!

TARTUFFE.

Myn geeſt ontruſt zich niet, hoe hevig gy my tergt. (vergt.
'k Denk aan niets anders, dan aan 't geen myn pligt my

MARIANNE.

'k Beken, gy hebt hiervan veel glori te verwachten:
't Is loffelyk voor u naar zulk een werk te trachten.

TARTUFFE.

Dit werk, kan hoe 't ook zy, niet dan roemwaardig zyn,
Als 't komt van 't hoog gezach, waar door ik hier verſchyn.

ORGON.

Ondankbre! heugt u nog, hoe ik, ſchoon 'k u niet kende,
Door medely genoopt, u redde uit uwe elende?

TARTUFFE.

Ja, 'k weet wat onderſtand gy my hebt aangedaan:
Maar 't moet, tot 's Koningsdienſt, uit myn gedachten gaan.
Die pligt, zo heilig, ſtreeft all' andren pligt te boven;
Weet alle erkentenis uit myn gemoed te dooven;
En 'k offerde aan dien pligt, die niets my doet ontzien,
Vrouw, Vriend, en Maagen, en my zelv', nog bovendien.

ELMIRE.

Geveinsde ſchurk!

DORINE.

Hoe weet zyn tong, met looze ſtreken,
Van al zyn ſchelmery zich zelven vry te ſpreeken!

CLEANTES.

Maar is dit yvervuur, dat u thans herwaarts dryft,
Zo zuiver en volmaakt, als gy het ons beſchryft,
Hoe komt het dat dit vuur niet lang reeds blonk te voren,
Eer ge in 't verleiden van zyn Vrouw u zaagt verſtoren?

En dat gy juist niet eer myn Broeder hebt bezwaard,
Voor hy u 't huis verbood, als een', zyn gunst onwaard?
Ik acht niet nodig u hier by te doen gedenken,
Dat hy u al zyn goed by overdragt kwam schenken:
Maar wyl gy hem nu voor misdadig wilt doen gaan,
Waarom naamt gy dan iets van zyne giften aan?

TARTUFFE, *tegen den Officier.*

Mynheer! ik kan dien smaad niet langer hier gehengen.
Dus wil op staande voet aan hem uw' last volbrengen.

DE OFFICIER.

Welaan, ik ben gereed; 't is reeds te lang gewacht,
Terwyl gy zelf begeerd dien last te zien volbracht.
En tot een goed begin, zult gy met my vertrekken:
De stads-gevangnis zal u tot verblyf verstrekken.

TARTUFFE.

Hoe! my!

DE OFFICIER.

Ja toch, uzelv'.

TARTUFFE.

Ik in gevangenis?

DE OFFICIER.

Zwyg: wyl uw snoode mond geen antwoord waardig is.
tegen Orgon.
En gy, Mynheer! wil van uw' angst in 't eind bedaaren.
Wy hebben eenen Vorst, die zulke huichelaaren
Gezworen vyand is; by wien 't bedrog niet baat;
En die door schyn van deugd zich niet misleiden laat.
Die waare liefde toont voor waare en rechte vromen;
Doch nooit zo verr' word door verblindheid ingenomen,
Dat hy, hoe hoog hy ook de waare godvrucht acht,
Geveinsde godvrucht niet ten uiterste veracht:
Wat ook deez' snoode tot zyn wit mogt onderwinden,
't Was hem niet moogly k' toog des Vorsten te verblinden.
Dat wierd op 't oogenblik tot achterdocht gewekt,
En heeft de laagheid van zyn ziel ten eerste ontdekt.
Hy, die u heeft bericht, heeft hier zich zelv' verraden;

En

En 't loon zich dus verſchaft voor al zyne euveldaden.
Hy was, daar hy van jongs tot kwaad zich heeft gewend,
Reeds met een andren naam by onzen Vorſt bekend.
En zo men wilde, zou men ligt een boek beſchryven,
Van al zyn ſnood gedrag en ſchandlyke bedryven.
In één woord, 's Konings hart heeft zyn vervloekt beleid
Op 't hoogſt verfoeid, zo wel als zyne ondankbaarheid;
En om zyn gruwelen eens naar waardy te loonen,
Kom ik niet anders my hier nevens hem vertoonen,
Dan om zyn ſnoodheid hier ten hoogſten top te zien,
En 's Konings gunſt u in zyn byzyn aan te biên.
't Papier, waarmeê hy u zo ſchandlyk zocht te drukken,
Begeert hy, dat ik voor uw oog hem zal ontrukken;
En breekt, uit krachte van zyn Vorſtelyke magt,
Het recht hier mede van die ſchriftlyke overdracht.
Hy ſchenkt u uit zich zelv' vergiffenis. daar 't heelen
Van 't misdryf uwes Vriends, u in zyn ſchuld doet deelen.
Dit ſtrekke u tot een loon, vermids ge in vroeger tyd,
Uw vlyt en yver hebt aan zynen dienſt gewyd; (ken,
Om dus op 't onverwachtſt, als gy zulks 't minſt zoud den-
In 't eind vergelding van getrouwheid u te ſchenken.
Wyl hy zyn weldaên met vermaak hier toe beſteed. (geet
En, ſchoon hy 't kwaad doen ſtraft, het goeddoen nooit ver-

DORINE.

De hemel zy gedankt!

Mevr. PERNILLE.

Ik zou van vreugd wel ſchreijen.

ELMIRE.

Wat heugchlyke uitkomſt!

MARIANNE.

Ach! wie dorſt zich hier meê vleijen?

ORGON, *tegen Tartuffe, die weggeleid word.*

Geveinsde! zie in 't eind'....

CLEANTES.

Die reden zy geſpaard.

Ver-

Verwyt geen misdaên aan een ſchepzel zo onwaard.
Zyn droevig lot zal hem genoeg verſchrikking baaren.
Wil dus de wroeging, die hem drukt, niet meer verzwaa-
Wenſch eerder, dat hy nu door een oprecht berouw (ren.
Gegrieft worde, en de deugd als 't eenigſt goed beſchouw'.
Dat hy zyn leeven beetre, en vorig misdryf wraake.
En 's Vorſten hart ook nog voor hem in deernis blaake.
Gy allen midlerwyl, volvoert ten eerſte uw pligt. (richt.
En dankt, geknield, den Vorſt, voor 't geen hy heeft ver-

ORGON.

(ven,
Gy ſpreekt met recht. Laat ons, door dankbaarheid gedre-
Verheugd van harte, ons ſtraks voor zynen troon begeven.
En als deze eerſte pligt door ons zal zyn volbracht,
Is hier een andre zorg, waar aan ſtraks zy gedacht:
Dat is, de vriendſchap van Valerius te loonen,
En zyne oprechte min door 't echtverbond te kroonen.

EINDE.

NAREDEN.

LEEZEREN of LEEZERESSCHEN; WIE GY ZYN MOOGT!

Zie hier de u toegedachte *Voorreden*, buiten myne ſchuld, by de uitgaave van het Stuk niet gereed kunnende geraaken, eindelyk als eene *Nareden* te voorſchyn komen, en achter dit Blyſpel plaatzen, hetwelke door (*) MOLJERE, in het Fransch vervaardigd, en in den Jaare 1664. in de maand May te *Verſailles* gedeeltelyk, en in de maand November deszelven Jaars, geheel, te *Rainçy* voor het eerst geſpeeld is geweest.

De wederwaardigheeden aan dit Stuk ontmoet, en de ſamenrottingen die de *Schynheiligen* tegens hetzelve maaktten, om, waare het mogelyk, dit *Copy*, waar van zy de Orgineelen waaren, van het *Tooneel* te weeren, zyn de *Tooneelkenneren* genoeg bekent; doch door de goedheid des *Konings*, te *Parys* in 't Jaar 1669. op den 5de van Augustus vertoond en met veel toejuiching ontvangen zynde, heeft het altoos tot een' geesſel voor deeze monſters verſtrekt, en is op andere *Tooneelen*, door geheel *Europa*, in alle taalen, met zeer veel genoegen gehoord en gezien; alleenlyk in ons *Vaderland* is dit *Spel*, na den tyd van wylen *Jacob van Ryndorp* zeer zelden ten *Tooneele* gevoerd; zynde dit Stuk door gemelde *Directeur* vervaardigt geworden; doch dat zeer veel van het orgineel van MOLJERE verſchilde: Dit voorgemelde en de *Steiloor* van *Dominé Schaak*, waaren toen de Stukken die men ten *Tooneele* voerdden; doch na den dood

(*) Ik moest, volgens de ſlenter onzer tyden, den Beroemden Blyſpeldichter JAN BATIST POCQULYN DE MOLJERE, gezet hebben; maar ik denk dat 's mans naam genoeg is.

dood van *Ryndorp* voornoemd, is het nu en dan wel eens door reizende *Troupen* vertoond, maar zelden; want wyl de schynheiligheid tot zelfs onder de *Tooneelspeelders* begon door te dringen, zal dit misschien zeer veel toegebragt hebben om dit Stuk zo lang van het *Tooneel* te weeren.

Geduurende den tyd dat ik de eer had om in dit myn *Vaderland*, door een goedgunstige toelaating, met myne bende te mogen rond zwerven, om, zo ik niet van honger met myn Huisgezin wilde vergaan, met eere myn brood te winnen, is my dikwils gevraagd dit Stuk te speelen; maar ik heb het altoos geweigerd; niet om de *Schynheiligen* te behaagen, veel min uit vreeze voor hen, maar alleenlyk om dat ik hen de gramschap van een eerlyk *Acteur* onwaardig oordeelde, en ik wel voorzag dat al dit vertoonen aan zulken, die den schyn van vroomheid als een groote noodzakelykheid onder de saamenleeving aanmerkten, weinig verbeeteren zouden.

Ik heb dan, tot deezen tyd, dit Stuk geweigerd te geeven, schoon ik deeze vertaaling reeds 5 à 6 Jaaren in myne magt heb gehad, en hoewel ik zag dat ik my zelve schade deed met het niet te vertoonen, heb ik het echter niet willen geeven aan een Publicq dat my al voor lang van hem deed denken, dat het met zyne aloude gebreeken zodanig ingenoomen was, dat het dezelve liever zag koesteren als op het Tooneel hekelen.

Het is zeker dat dit Stuk in *Vrankryk* veel nuts aan de *Natie*, en de *Schynheiligheid* zeer veel nadeel heeft toegebragt; maar ik geloove, zo MOLJERE in menig Land dit goede zaad had durven zaaijen hy slechte vruchten van zyn' arbeid gemaaid zou hebben; en ik durf byna zeker stellen, dat zyne moeite onnut had geweest; men zouw

hem

hem, als Invoerder van Nieuwe zeden, verkettert hebben, en hy had misschien geen *Vorsten* gevonden magtig genoeg om hem voor het geweld zyner vyanden te beschermen.

Ik ben menigmaal in myn zwerven door ons gezegende *Nederland*, myne sprongreisjes in andere *Landen*, en door myn *leesgierige onderzoeken*, in dit bovenstaande versterkt geworden; doch ieder weet hoe groot de zucht der *Nederlanders* voor het *Schouwtooneel* is, en hoe veele lieden zich dagelyks bevlytigen, om in deeze kunst zich tot op een' trap van volmaaktheid te verheffen.

Veele onzer *Vaerzemaakers*, die met den naam van *Poëet* tegens recht en reden pronken, draagen dagelyks steenen aan dit *Kunstgebouw*, zulks heeft over de 130 Jaaren geduurd, en het is nog niet veel verder als toen het eerst begon; de taal is met oppronking verandert, en dat is 't al; maar het *Tooneelspel* is weinig verbeterd, doch zulks moet nootzaakelyk volgen alwaar een sierlyke welspreekenheid, met het onverstaanbaare doorwrocht, van hooger waarde dan het kort en zaakelyk schryven gehouden word; getuigen zyn de wyduitgedyde *Tooneelstukken*; Boomen waar in meer bloeizem dan vruchten, en Mynen waar in meer schuim dan gout te vinden is.

Om gemelde redenen dit Stuk, tot de uitgaave, onder my gehouden hebbende, ben ik eindelyk te rade geworden, om den aan *Rotterdam* grenzenden *Schouwburgh*, waar van ik tans een werkend lid ben, daar mede, zo veel my mooglyk was, te bevoordeelen, als zynde een Stuk dat op alle *Tooneelen de Beestierderen* der zelven veel winsten hebben toegebragt; dit oogwit bereikende zal ik my van deezen mynen arbeid ruim betaald achten.

M. CORVER.